

สภาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

นางพิรณันท์ เหมรัมย์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**The State of Implementation of the 15-Year Free Education Policy in
Basic Education Schools under the Office of
Songkhla Primary Education Service Area 1**

Mrs. Phiranan Rem

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

ชื่อการศึกษา ค้นคว้าอิสระ สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ผู้ศึกษา นางพิรณันท์ เหมรัมย์ รหัสนักศึกษ 2502302504

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัตนา ดวงแก้ว ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 (2) เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา และ (3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

ประชากร คือ สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวน 159 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารหรือครูที่รับผิดชอบนโยบายเรียนฟรี จำนวน 159 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสำรวจรายการใน 4 ด้าน ได้แก่ หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีความตรงเชิงเนื้อหาโดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องซึ่งอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี เสร็จสิ้นทุกรายการ ทั้งด้านหนังสือเรียน ด้านอุปกรณ์การเรียน และด้านเครื่องแบบนักเรียน ส่วนด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนพบว่า มีบางรายการที่สถานศึกษาดำเนินการได้น้อยกว่าร้อยละ 80 (2) เมื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ด้านหนังสือเรียน ด้านอุปกรณ์การเรียน และด้านเครื่องแบบนักเรียน สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินงานเสร็จสิ้นทุกรายการ ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่ยังมีบางรายการในแต่ละด้านที่ดำเนินงานได้น้อยกว่า ร้อยละ 80 สำหรับด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางดำเนินงานได้เสร็จในเกือบทุกรายการเกินร้อยละ 80 รองลงมาได้แก่สถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็ก และ (3) ปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี พบว่า มีทุกด้าน โดยด้านหนังสือเรียนมีปัญหามากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านเครื่องแบบนักเรียน ด้านอุปกรณ์การเรียน และด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่วนข้อเสนอแนะการดำเนินงานได้แก่ ควรให้สถานศึกษาเป็นผู้ตัดสินใจเองในการสั่งซื้อหนังสือเรียน ควรพิจารณาการสั่งซื้อหนังสือเรียนเพิ่มเติมตามความต้องการที่แท้จริง ควรแจกหนังสือเรียนฟรีโดยไม่เรียกเก็บคืน ควรให้สถานศึกษาชี้แจงปัญหาในการดำเนินการเกี่ยวกับการขอหลักฐานการเงินจากผู้ปกครอง และควรจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์และห้องเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

คำสำคัญ นโยบายเรียนฟรี 15 ปี สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Independent Study title: The State of Implementation of the 15-Year Free Education Policy in Basic Education Schools under the Office of Songkhla Primary Education Service Area 1
Author: Mrs. Phiranan Rem; **ID:** 2502302504;
Degree: Master of Education (Educational Administration);
Independent Study advisor: Dr. Ratana Daungkaew, Assistant Professor;
Academic year: 2013

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the state of implementation of the 15-year education policy in basic education schools under the Office of Songkhla Primary Education Service Area 1; (2) to compare the states of implementation of the 15-year free education policy in basic education schools classified by school size; and (3) to study problems and recommendations concerning the implementation of the 15-year free education policy.

The research population comprised 159 primary schools under the Office of Songkhla Primary Education Service Area 1. The research informants consisted of 159 school administrators or teachers in charge of implementing the 15-year free education policy in the schools. The research instrument was a checklist questionnaire covering four aspects of policy implementation, namely, the textbooks, the learning aids, the student uniforms, and the student quality development activities. The content validity of the questionnaire as shown by the IOC indices ranged from 0.67 – 1.00. Research data were analyzed using the frequency, percentage, and content analysis.

Research findings were as follows: (1) more than 80 per cent of primary schools under the Office of Songkhla Primary Education Service Area 1 had completed their implementation of the 15-year free education policy in all items of the three aspects of textbooks, learning aids, and student uniforms; while in the aspect of student quality development activities, there were still some items that were completely implemented by less than 80 per cent of the schools; (2) as for comparison results of the states of implementation of the 15-year free education policy in schools of different sizes, it was found that in the aspects of textbooks, learning aids, and student uniforms, more than 80 per cent of small and medium sized schools had completed the policy implementation in all items; while there were still some items in each aspect that had been implemented in less than 80 per cent of large schools; as for the student quality development activities aspect, it was found that more than 80 per cent of medium sized schools had completed the implementation in almost all items, followed by large schools and small schools, respectively; and (3) regarding problems concerning the implementation of the 15-year free education policy, it was found that there were problems in all aspects of implementation, with the textbooks aspect having the most numerous problems, followed by the student uniforms aspect, the learning aids aspect, and the student quality development aspect, respectively; as for recommendations concerning the policy implementation, the following were given: the schools should be authorized to make their own decisions on buying textbooks; the schools should be allowed to buy additional textbooks based on their needs; free textbooks should be given to students without recall; the schools should be allowed to be flexible in dealing with the parents concerning the requirement of financial documents from them; and enough classrooms and computers should be provided to be sufficient with the number of students.

Keywords: 15-year free education policy, Basic education school

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์เป็นอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา ดวงแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามงานอยู่เสมอ และขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพร จินะวัฒน์ ที่กรุณาตรวจพิจารณาและให้ข้อแนะนำในการปรับปรุงต้นฉบับให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและขอขอบพระคุณท่านทั้งสองท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.นพรัตน์ มะเห นายภูมินทร์ ทองคงแก้ว นายไพบุลย์ คำสมุทร ที่กรุณาตรวจพิจารณาเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ทุกท่านที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยเป็นอย่างมากและงานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ผู้วิจัยได้รับกำลังใจและการสนับสนุนจาก คุณพ่อคุณแม่ พี่สาว เพื่อนครู โรงเรียนวัดทุ่งหม้อโฆสิตาราม โรงเรียนบ้านนา นายนิติรัฐ เหมรัมย์ ไปรมินทร์-จัสมีนา เหมรัมย์ ตลอดจนมา จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชที่ได้ให้โอกาสได้มาเรียนรู้และขอขอบคุณ

ทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือ สนับสนุนให้การศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีที่ได้รับจากการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบให้เป็นกตัญญูตเวทิตาแด่บุพการีและผู้มีพระคุณทุกท่าน

พริานันท์ เหมรัมย์

ตุลาคม 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	8
แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา	17
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	19
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	31
ประชากร	31
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	32
วิธีสร้างเครื่องมือ	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	35
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี	37
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จำแนกตามขนาดโรงเรียน	46
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี	54
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	57
สรุปผลการวิจัย	57
อภิปรายผล	61
ข้อเสนอแนะ	68
บรรณานุกรม	70
ภาคผนวก	74
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ	75
ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	77
ค หนังสือประสานงาน	85
ง คุณภาพเครื่องมือวิจัย	91
ประวัติผู้ศึกษา	97

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษา 31
ตารางที่ 4.1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา 36
ตารางที่ 4.2	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านหนังสือเรียน 38
ตารางที่ 4.3	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านอุปกรณ์การเรียน 40
ตารางที่ 4.4	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านเครื่องแบบ 42
ตารางที่ 4.5	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 44
ตารางที่ 4.6	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านหนังสือเรียนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา 46
ตารางที่ 4.7	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านอุปกรณ์การเรียนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา 48
ตารางที่ 4.8	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านเครื่องแบบนักเรียนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา 50
ตารางที่ 4.9	จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา 52

ญ

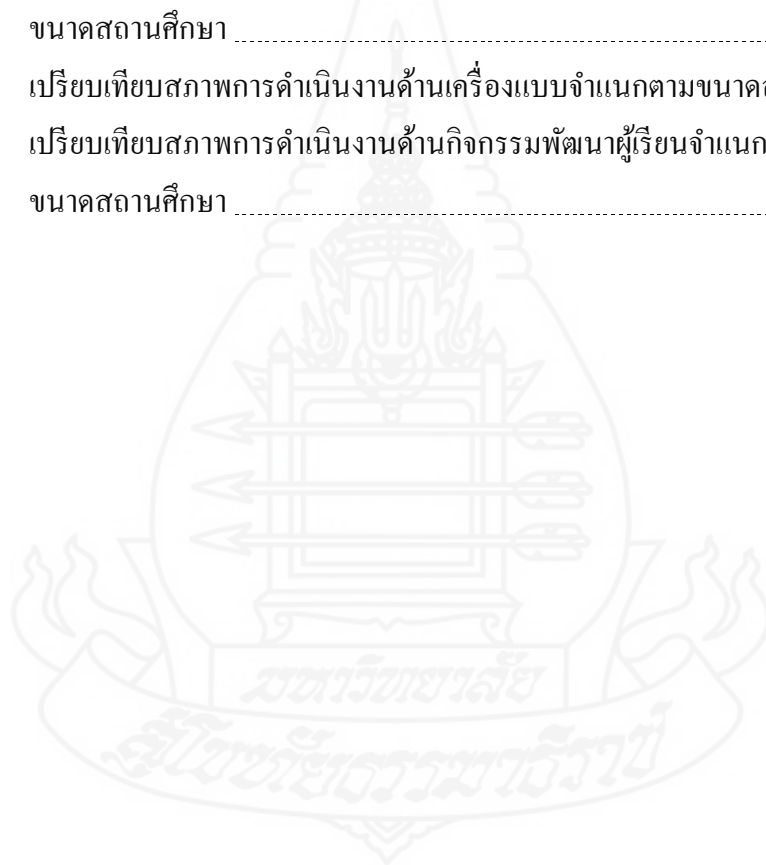
สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาจำแนกตามสภาพปัญหาการดำเนินงาน ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี	55

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 สภาพการดำเนินงานด้านหนังสือเรียน	39
ภาพที่ 4.2 สภาพการดำเนินงานด้านอุปกรณ์การเรียน	41
ภาพที่ 4.3 สภาพการดำเนินงานด้านเครื่องแบบนักเรียน	43
ภาพที่ 4.4 สภาพการดำเนินงานด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	45
ภาพที่ 4.5 เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านหนังสือเรียนจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ..	47
ภาพที่ 4.6 เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านอุปกรณ์การเรียนจำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา	49
ภาพที่ 4.7 เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านเครื่องแบบจำแนกตามขนาดสถานศึกษา	51
ภาพที่ 4.8 เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา	53

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีชีวิตที่ดีงาม มีความสมบูรณ์พร้อมในตัวเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่ไว้ในสถานการณ์ปัจจุบันภาวะทางเศรษฐกิจที่เริ่มถดถอย ได้ส่งผลกระทบต่อในด้านอื่นๆ ทั้งระบบ โดยเฉพาะด้านการศึกษาผู้ปกครองมีรายได้น้อยลงเพียงพอกับรายจ่ายค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ไม่มีกำลังทรัพย์ที่จะส่งบุตรหลานให้เรียนต่อ ผู้ปกครองบางส่วนสนับสนุนให้บุตรหลานออกมาทำงานหารายได้ เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวแทนที่จะสนับสนุนด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการศึกษาพื้นฐานที่ระบุว่า ในสังคมการศึกษาส่วนใหญ่เด็กมักมีปัญหาลาออกกลางคัน ซึ่งเกิดจากปัญหาทางการเงิน ไม่มีชุดนักเรียน ตำราเรียน อุปกรณ์การเรียน ทำให้เด็กไม่ได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษากับเพื่อนในชั้นเรียนได้ ซึ่งผู้ปกครองขาดงานและต้องทำงานอย่างหนักเพื่อหาเงินซื้อตำราเรียน อุปกรณ์การเรียน และชุดนักเรียนใหม่ในวันเปิดเทอมนอกจากนั้นองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก ระบุว่ายัง ไม่มีประเทศใดในภูมิภาคเอเชียที่รัฐบาลสามารถสนับสนุนเรื่องการศึกษาฟรี (ณรงค์ แผ้วพลสง และคณะ 2552: 2)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวในปี 2552 รัฐจึงได้มีการกำหนดให้มีแผนงาน โครงการไทยเข้มแข็งเป็นนโยบายระดับชาติ Stimulus Package (SP1) และเป็นโครงการที่หน่วยงานระดับกระทรวงร่วมรับผิดชอบ สำหรับกระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดทำโครงการเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้โอกาสด้านการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนอย่างเสมอภาคในสภาวะการปัจจุบันที่ค่าครองชีพสูงขึ้น โดยเป็นโครงการที่สร้างขึ้นมาสอดรับกับนโยบายไทยเข้มแข็งและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา 49 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังได้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ที่ 10 ที่ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐ

จะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นโยบายดังกล่าวได้นำสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในปี 2552 โดยรัฐบาลในสมัยนั้นได้แถลงให้เป็นนโยบายเร่งด่วนว่าให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ซึ่งครอบคลุมการสนับสนุนตำราในวิชาหลักให้แก่ทุกสถานศึกษา การจัดให้มีชุดนักเรียนและอุปกรณ์การเรียนฟรีให้ทันปีการศึกษา 2552 และการสนับสนุนค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพื่อชดเชยรายการต่างๆ ที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากผู้ปกครองอีกทั้งกำหนดว่า “จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา 15 ปี ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมถึงระดับประกาศนียบัตร พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือผู้ทุพพลภาพผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากผู้บกพร่องทางร่างกายสติปัญญาและชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน” (อ่องจิต เมธยะประภาส, 2552: 3-4)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ จัดทำโครงการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพซึ่งอยู่ในแผนปฏิบัติงานตามโครงการ SPI โดยคาดหวังว่าโครงการนี้จะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาซึ่งผู้ปกครองต้องแบกรับอยู่ในปัจจุบัน พร้อมทั้งได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานโครงการนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสู่เป้าหมายของโครงการ สำหรับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตามสำหรับการดำเนินงานในโครงการเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 ถึงปีการศึกษา 2553 ยังไม่ได้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สงขลา เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงและวางแผนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของโครงการ

2. คำถามการวิจัย

2.1 สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 เป็นอย่างไร

2.2 สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างไร

2.3 ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 มีอะไรบ้าง

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1

3.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 จำแนก
ตามขนาดของสถานศึกษา

3.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1

4. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 โดย
ใช้แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้น
พื้นฐาน (ศึกษาธิการ: 2553) ครอบคลุมการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน
เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยศึกษาสภาพการดำเนินงานใน
สถานศึกษาทั้งในภาพรวมและเมื่อแยกเป็นขนาดเล็กขนาดกลาง และขนาดใหญ่

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 โดย
ครอบคลุมการดำเนินงาน 4 ด้าน ดังนี้

5.1.1 หนังสือเรียน

5.1.2 อุปกรณ์การเรียน

5.1.3 เครื่องแบบนักเรียน

5.1.4 กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

5.2 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาจากกลุ่มประชากร คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลาเขต 1 จำนวน 159 แห่ง

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1

5.4 ระยะเวลาที่ศึกษา

เริ่มทำการศึกษาดังแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554 ถึง วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2554

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 สภาพการดำเนินการตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี หมายถึง สภาพการปฏิบัติจริงที่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการเพื่อให้ นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายสำหรับ 4 รายการ หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ภาครัฐให้การสนับสนุนซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาว่าสภาพการดำเนินงานดังกล่าวสถานศึกษาได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วหรืออยู่ในระหว่างดำเนินการ หรือยังไม่ดำเนินการ

6.1.1 สภาพการดำเนินการด้านหนังสือเรียน หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้านหนังสือเรียน การคัดเลือก การจัดซื้อ การตรวจสอบ และการจัดระบบหนังสือเรียน ให้ตรงตามเจตนารมณ์ของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

6.1.2 สภาพการดำเนินการด้านอุปกรณ์การเรียน หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้านอุปกรณ์การเรียน การจัดทำหลักฐานการจ่ายเงิน และการติดตามการใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์การเรียน ให้ตรงตามเจตนารมณ์ของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

6.1.3 สภาพการดำเนินการด้านเครื่องแบบนักเรียน หมายถึง สถานศึกษาดำเนินการครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้ การแต่งตั้งผู้รับผิดชอบหรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้านเครื่องแบบ

นักเรียน การจัดทำหลักฐานการจ่ายเงิน และการติดตามการใช้จ่ายในการซื้อเครื่องแบบนักเรียน ให้ตรงตามเจตนารมณ์ของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

6.1.4 สภาพการดำเนินการด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หมายถึง สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนวการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ ผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย รวมถึงการจัดกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมคุณธรรม ค่าลูกเสือ เนตรนารี ชูภาษาชด กิจกรรมทัศนศึกษาและการบริการสารสนเทศ ICT พร้อมติดตามการจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมเป็นให้ไปตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

6.2 ภาคี 4 ฝ่าย หมายถึง ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนกรรมการนักเรียนที่ทำหน้าที่ร่วมพิจารณาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของสถานศึกษา

6.3 สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการศึกษารั้งนี้ หมายถึง สถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1

6.4 ขนาดสถานศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ได้ปรับมาจากเกณฑ์การกำหนดขนาดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นขนาดสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้จึงใช้สถานศึกษา 3 ขนาดดังนี้

6.4.1 ขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

6.4.2 ขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 คน - 300

6.4.3 ขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

6.5 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 ที่รับผิดชอบนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ในภาพรวมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.2 สถานศึกษามีข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนกำกับติดตามการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรีได้ถูกต้องรวดเร็วและเป็นปัจจุบันมากขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

7.3 นักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ได้รับการสนับสนุน ด้านการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั้งในเรื่องทำให้มีความพร้อมที่จะเรียนหนังสือได้ครบทุกคน

7.4 ผู้ปกครองนักเรียนได้รับการบรรเทาภาระด้านการศึกษาของบุตรทำให้สามารถนำเงินส่วนนั้นไปใช้จ่ายในชีวิตประจำวันเพื่อการเลี้ยงดูครอบครัวในเรื่องอื่นๆ ได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ผู้ศึกษาได้เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.1 นโยบายการศึกษาของรัฐบาล

1.2 นโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ

1.3 แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ

ปีงบประมาณ 2553

1.4 การติดตาม ควบคุม และกำกับ

2. แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

2.1. ความหมายของทรัพยากร

2.2 หลักการบริหารทรัพยากร

2.3 วิธีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

3.1 ความหมายของหลักการบริหารและการบริหารการศึกษา

3.2 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม

4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสงขลา เขต 1

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.1 นโยบายการศึกษาของรัฐบาล

รัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งให้ทุกคนมีความเสมอภาคและความเป็นธรรมในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน ผู้ศึกษาได้ศึกษานโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล ดังนี้ (จิระ งามศิลป์, 2552: 11-12)

1. ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบโดยปฏิรูปโครงสร้างและการบริหารจัดการปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและระดมทรัพยากรเพื่อการปรับปรุงการบริหารจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา พัฒนาคู พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าสู่มหาวิทยาลัย พัฒนาหลักสูตรรวมทั้งปรับหลักสูตรวิชาแกนหลักรวมถึงวิชาประวัติศาสตร์ ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ปรับบทบาทการศึกษานอกโรงเรียน เป็นสำนักงานการศึกษาตลอดชีวิตและจัดให้มีศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต เพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ส่งเสริมการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำไปสู่เป้าหมายคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นคุณธรรมนำความรู้อย่างแท้จริง

2. ส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ โดยมุ่งเน้นในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้สนองตอบความต้องการด้านบุคลากรของภาคเศรษฐกิจ

3. พัฒนาคู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้ครุดี ครูเก่ง มีคุณธรรม มีคุณภาพและมีวิทย์ฐานะสูงขึ้น ลดภาระงานครูที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามโครงการคืนครูให้นักเรียน มีการดูแลคุณภาพชีวิตของครูด้วยการปรับโครงสร้างหนี้และจัดตั้งกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตครู ควบคู่ไปกับการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เน้นการพัฒนาเนื้อหาสาระและบุคลากรให้พร้อมรองรับและใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างคุ้มค่า

4. จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปี ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษา ตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรม ในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชน

5. ยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศ โดยการจัดกลุ่มสถาบันการศึกษาตามศักยภาพ ปรับเงินเดือนค่าตอบแทนของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาให้สูงขึ้น โดยภาครัฐเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างของการใช้ทักษะอาชีวศึกษา เป็นเกณฑ์

กำหนดค่าตอบแทนและความก้าวหน้าในงานควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนา

6. ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้มีการประνομและใกล้เคียงนี้ รวมทั้งขยายกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาอาชีวศึกษาและปริญญาตรีเพิ่มขึ้น

7. ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชนและประชาชนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงสร้างสรรค์อย่างชาญฉลาด เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้

8. เร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีบูรณาการในทุกระดับการศึกษา และในชุมชน โดยใช้พื้นที่และโรงเรียนเป็นฐานบูรณาการทุกมิติ และยึดหลักเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นหลักในการยกระดับคุณภาพโรงเรียนที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและส่งเสริมความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัยไปสู่ศูนย์กลางทางการศึกษาและการวิจัยพัฒนาในภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในชุมชน จึงเห็นได้ว่านโยบายการศึกษาฟรี 15 ปีสำหรับเด็กและเยาวชนไทยเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของรัฐที่มุ่งให้คุณภาพการศึกษาทัดเทียมกับนานาประเทศ

1.2 โครงการเรียนฟรี เรียนดี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 1-5) เสนอรายละเอียดโครงการเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ รายละเอียด ดังนี้

ประวัติความเป็นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 วรรค 1 บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีได้กำหนดเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการตามเจตนารมณ์ดังกล่าวในปีการศึกษา 2552

โดยกำหนดไว้ในข้อ 1.3 การลดภาระค่าครองชีพของประชาชน ข้อ 1.3.1 ว่าให้ทุกคนมีโอกาสรับการศึกษาฟรี 15 ปี โดยสนับสนุนตำราในวิชาหลักให้แก่ทุกสถานศึกษา จัดให้มีชุดนักเรียนและอุปกรณ์การเรียนฟรีให้ทันปีการศึกษา 2552 และสนับสนุนค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพื่อชดเชยรายการต่างๆ ที่สถานศึกษาเรียกเก็บจากผู้ปกครอง อีกทั้งนโยบายของรัฐด้านการศึกษา ข้อ 3.1.4

กำหนดว่า จัดให้ทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาฟรี 15 ปีตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการให้เกิดความเสมอภาคและความเป็นธรรม ในโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ทั้งผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญาและชนต่างวัฒนธรรม รวมทั้งยกระดับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในชุมชนทุกคนได้เข้าถึงการศึกษามีคุณภาพอย่างทั่วถึงเท่าเทียม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 1-2)

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่า ในรายการที่รัฐจัดให้ ได้แก่ ค่าเล่าเรียน หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียนและกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 2)

สาระสำคัญของนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ ปีการศึกษา 2553

นโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษา อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตามสิทธิที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ปกครอง โดยสนับสนุนค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โครงการนี้ดำเนินการตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 และดำเนินการต่อเนื่องในปีการศึกษา 2553 ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 ตามแผนงานเสริมสร้างรายได้พัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงด้านสังคม โครงการสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย 15 ปี กิจกรรมสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย งบเงินอุดหนุน เงินอุดหนุนทั่วไป ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 5 รายการรวมทั้งสิ้น 40,604,709,100 บาท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 3-4) ดังนี้

1. ค่าจัดการเรียนการสอน 25,114,264,700 บาท
2. ค่าหนังสือเรียน 3,811,820,800 บาท
3. ค่าอุปกรณ์การเรียน 3,125,182,800 บาท
4. ค่าเครื่องแบบนักเรียน 3,250,138,100 บาท
5. ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 5,303,302,700 บาท

จะเห็นได้ว่า ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 5 รายการนั้นสนับสนุน เพื่อเป็นค่าจัดการเรียนการสอนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 61.85 ของการสนับสนุนทั้งหมด รองลงมาคือ

ค่ากิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนคิดเป็นร้อยละ 13.06 ค่าหนังสือเรียนคิดเป็นร้อยละ 9.39 ค่า
เครื่องแบบนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 8.00 และค่าอุปกรณ์การเรียนคิดเป็นร้อยละ 7.70

ปฏิทินการดำเนินงาน

เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดปฏิทินการดำเนินงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553:
23-24) ดังนี้ ปฏิทินการดำเนินงานเรียนฟรี 15 ปี (ปีงบประมาณ 2553)

1. เชิญประชุมหารือ/แจ้งแนวทางการจัดซื้อ 21 ธันวาคม 2553
2. กำหนดแนวทางการจัดซื้อ 4-15 มกราคม 2553
3. สสำรวจรายการหนังสือชุดเซช 30% 4-31 มกราคม 2553
4. จัดสรรงบประมาณแก่โรงเรียน 15 มกราคม – 15 กุมภาพันธ์ 2554
5. ชี้แจง ผู้ปกครอง/สื่อมวลชน 15 มกราคม – 15 กุมภาพันธ์ 2554
6. ซื้อหนังสือเรียน กุมภาพันธ์/มีนาคม/เมษายน 2554
7. รณรงค์เพื่อการสละสิทธิ์/บริจาค 20 กุมภาพันธ์ - 15 มีนาคม 2553
8. รายงานยอดผู้สละสิทธิ์ (เครื่องแบบ/อุปกรณ์) พฤษภาคม - มิถุนายน 2554
9. ส่งของ/ตรวจรับ ภายใน 31 มีนาคม/30 เมษายน 2554
10. จัดหนังสือให้ผู้เรียน ภายใน 16 พฤษภาคม 2554

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักว่าการดำเนินงานตาม
นโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ จะช่วยส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนและผู้ปกครอง
ดังนี้

1. นักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการ
สนับสนุนรายการค่าเล่าเรียน หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรม
พัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม
2. นักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียน เนื่องจากได้รับการสนับสนุนหนังสือ อุปกรณ์
การเรียน และเครื่องแบบนักเรียนครบทุกคน
3. สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างมี
ประสิทธิภาพมากขึ้น
4. ผู้ปกครองนักเรียนได้รับการบรรเทาภาระค่าครองชีพ เนื่องจากลดค่าใช้จ่าย ใน
เรื่องค่าเล่าเรียน หนังสือแบบเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน กิจกรรมพัฒนาคุณภาพ

ผู้เรียน สามารถนำเงินส่วนนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันในเรื่องอื่นๆ ได้ เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจได้อีกทางหนึ่ง

1.3 แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ ปีงบประมาณ 2553

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 16-23) กำหนดแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปีอย่างมีคุณภาพสำหรับการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียนและกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ดังนี้

หนังสือเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะโอนเงินงบประมาณค่าหนังสือเรียน ซึ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสถานศึกษา และให้สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อและคัดเลือกหนังสือเรียน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การคัดเลือกหนังสือ

1.1 ครูผู้สอนเป็นผู้เลือกหนังสือ เสนอให้คณะกรรมการวิชาการ และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย คือ ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนกรรมการนักเรียน โดยพิจารณาคัดเลือกหนังสือที่สอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และมีเนื้อหาสาระตรงตามความต้องการของครูผู้สอน ซึ่งสามารถเลือกได้จากทุกสำนักพิมพ์ตามบัญชีกำหนดสื่อการเรียนรู้อันสำหรับเลือกใช้ในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2553

1.2 หนังสือเรียนที่ใช้ในปีการศึกษา 2553 แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.2.1 หนังสือเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3, 5 และ 6 (7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่รวมสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2, 3, 5 และ 6 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

1.2.2 หนังสือเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1, 4 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 4 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3, 5 และ 6 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.3 แบบฝึกหัดที่ใช้ในปีการศึกษา 2553 แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.3.1 แบบฝึกหัด ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3, 5 และ 6

1.3.2 แบบฝึกหัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใช้สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 4

1.4 การคัดเลือกหนังสือเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ให้สถานศึกษาคัดเลือกรายการเดิมที่จัดซื้อไว้ในปีการศึกษา 2552 เพื่อทดแทนหนังสือเรียนที่ชำรุด เว้นแต่หนังสือดังกล่าวสำนักพิมพ์ไม่มีแผนการผลิตเพิ่ม (ศึกษาข้อมูลจากบัญชีกำหนดสื่อการเรียนรู้อ สำหรับเลือกใช้ในสถานศึกษา) สถานศึกษาสามารถเปลี่ยนรายการใหม่ได้

2. การจัดซื้อหนังสือ มีแนวดำเนินการ ดังนี้

- 2.1 ให้สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อ โดยถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- 2.2 ให้สถานศึกษาจัดซื้อหนังสือเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ทดแทนชุดเดิมที่ชำรุด ในวงเงิน ร้อยละ 30 ของจำนวนนักเรียน
- 2.3 ให้สถานศึกษาจัดซื้อใหม่ ร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียนหนังสือเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
- 2.4 ให้สถานศึกษาจัดซื้อหนังสือแบบฝึกหัดเฉพาะที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (รายละเอียดตามข้อ 1) โดยจัดซื้อ ร้อยละ 100 ของจำนวนนักเรียน
- 2.5 งบประมาณในการจัดซื้อหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดสามารถถัวระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับชั้นเรียนได้
- 2.6 ให้สถานศึกษาลงบัญชีพัสดุหนังสือเรียนเมื่อดำเนินการจัดซื้อหนังสือเรียนเรียบร้อยแล้วเพื่อสะดวกในการตรวจสอบ
- 2.7 ให้สถานศึกษาจัดระบบยืมหนังสือเรียนให้แก่ นักเรียนทุกคน และสามารถส่งต่อไปยังนักเรียนรุ่นต่อไป
- 2.8 งบประมาณที่เหลือจากการจัดซื้อหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้พื้นฐาน รายวิชาพื้นฐาน ให้แก่นักเรียนทุกคนแล้ว สามารถนำไปจัดซื้อหนังสือเรียน สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม รายวิชาเพิ่มเติมได้ โดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย
- 2.9 ในการการจัดซื้อ สถานศึกษามีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้
  - 2.9.1 ดำเนินการจัดซื้อโดยถือปฏิบัติตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
  - 2.9.2 เตรียมดำเนินการหาผู้ขายไว้ เพื่อให้พร้อมที่จะทำสัญญาได้ทันที เมื่อได้รับแจ้งอนุมัติการ โอนเงินงบประมาณเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสถานศึกษา

2.9.3 ให้ตรวจสอบจำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับแจ้งการโอนเงิน และจำนวนเงินในสมุดคู่ฝากของธนาคาร ว่ามีจำนวนเงินที่ถูกต้องตรงกัน

2.9.4 ออกใบเสร็จรับเงินตามแบบของทางราชการ ในนามของสถานศึกษา ตามจำนวนเงินที่ได้รับ ส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรวบรวมไว้เป็นหลักฐาน

2.9.5 ให้สถานศึกษาลงบัญชีวัสดุหนังสือเรียน เพื่อสะดวกในการตรวจสอบ เมื่อดำเนินการจัดซื้อหนังสือเรียนเรียบร้อยแล้ว

2.9.6 แต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มาจากประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อ (ถ้ามี) และคณะกรรมการตรวจรับพัสดุอย่างน้อย 1 คน

2.9.7 จัดระบบการยืมหนังสือเรียน ให้แก่นักเรียนทุกคน และสามารถส่งต่อไปยังนักเรียนรุ่นต่อไป

2.9.8 ดำเนินการจัดซื้อหนังสือเรียนด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และให้ทันก่อนเปิดภาคเรียน ทั้งนี้ ได้กำหนดปฏิบัติการดำเนินงานมาให้ด้วยแล้ว

2.9.9 สามารถนำ เงินเหลือจากการดำเนินการจัดซื้อไปใช้จ่ายในรายการโครงการเรียนฟรี เรียนดี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ ได้ตามความจำเป็น และเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องแบบนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะโอนเงินงบประมาณค่าเครื่องแบบนักเรียน ซึ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไป เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาจ่ายเงินสดให้กับนักเรียนและผู้ปกครอง เพื่อไปจัดซื้อเครื่องแบบนักเรียนคนละ 2 ชุด ในกรณีต้องใช้เครื่องแบบนักเรียนที่แตกต่างไปจากเครื่องแบบปกติและราคาสูงกว่าวงเงินที่ได้รับ อาจจัดซื้อได้เพียง 1 ชุด และหากมีเครื่องแบบนักเรียนปกติเพียงพอแล้ว อาจนำเงินที่ได้รับไปจัดซื้อเข็มขัด รองเท้า ถุงเท้า ชุดลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ชุดกีฬาได้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบ จำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับแจ้งการโอนเงิน และจำนวนเงินในสมุดคู่ฝากของธนาคารว่ามีจำนวนเงินที่ถูกต้องตรงกัน

2. ออกใบเสร็จรับเงินตามแบบของทางราชการ ในนามของสถานศึกษา ตามจำนวนเงินที่ได้รับ ส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรวบรวมไว้เป็นหลักฐาน

3. แต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คน เพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน

4. จ่ายเงินให้นักเรียน โดยลงลายมือชื่อรับเงิน กรณีนักเรียนไม่สามารถลงลายมือชื่อรับเงินได้ ให้ผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับเงินแทน เพื่อไว้เป็นหลักฐานการจ่ายตามตัวอย่างเอกสารหมายเลข 1 ในภาคผนวก

5. แจ้งให้นักเรียน ผู้ปกครอง เลือกซื้อเครื่องแบบนักเรียนได้ตามความต้องการ และให้ทันก่อนเปิดภาคเรียน

6. ติดตามใบเสร็จรับเงินจากนักเรียน/ผู้ปกครอง

7. ดูแลให้นักเรียนมีเครื่องแบบนักเรียนจริง

8. ตรวจสอบ หากพบว่านักเรียนไม่มีเครื่องแบบนักเรียน โดยที่นำเงินไปใช้จ่ายอย่างอื่นที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้ปกครองจะต้องคืนเงินให้กับทางราชการ

9. สามารถนำเงินค่าเครื่องแบบนักเรียนที่เหลือจากการดำเนินการแล้วไปใช้จ่ายในรายการโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

อุปกรณ์การเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะโอนเงินงบประมาณค่าอุปกรณ์การเรียน ซึ่งเป็นเงินงบอุดหนุนทั่วไป เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาจ่ายเงินสดให้กับนักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อนำไปเลือกซื้ออุปกรณ์การเรียนที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนการสอนได้ตามความต้องการให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น ดังนี้

1. ระดับก่อนประถมศึกษา เช่น กระดาษ สีเทียน ดินน้ำมัน ไร่สารพิษ เป็นต้น
2. ระดับประถมศึกษา เช่น สมุด ดินสอ ยางลบ ปากกา ไม้บรรทัด ไม้โปรแทรกเตอร์ วัสดุฝึก ICT เป็นต้น
3. ระดับมัธยมศึกษา เช่น สมุด ยางลบ ปากกา ดินสอ ไม้บรรทัด ไม้โปรแทรกเตอร์ เครื่องมือเรขาคณิต วัสดุฝึก ICT เป็นต้น วิธีปฏิบัติในการจ่ายเงิน การควบคุม ติดตาม และตรวจสอบ ให้ปฏิบัติเหมือนกับการจ่ายเงินค่าเครื่องแบบนักเรียน

กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะโอนเงินงบประมาณ ซึ่งเป็นเงินงบอุดหนุนทั่วไป เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมวิชาการ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
2. กิจกรรมคุณธรรม ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
3. กิจกรรมการทัศนศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4. การให้บริการสารสนเทศ/ICT อย่างน้อยปีละ 40 ชั่วโมง/คน โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ตรวจสอบจำนวนเงินงบประมาณที่ได้รับแจ้งการโอนเงินและจำนวนเงินในสมุดคู่ฝากของธนาคารว่ามีจำนวนเงินที่ถูกต้องตรงกัน

4.2 ออกใบเสร็จรับเงินตามแบบของทางราชการ ในนามของสถานศึกษา ตามจำนวนเงินที่ได้รับ ส่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อรวบรวมไว้เป็นหลักฐาน

4.3 กำหนดกิจกรรมที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย

4.4 ต้องดำเนินการการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามระเบียบของทางราชการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน

4.5 สามารถนำ เงินที่เหลือจากการดำเนินการแล้วไปใช้จ่ายในรายการโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ได้ตามความจำเป็น และเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.4 การติดตาม ควบคุม และกำกับ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 22-23) ได้มีแนวทางการติดตาม ควบคุม และกำกับ ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีทั้งในระบบสถานศึกษาซึ่งเป็นระดับปฏิบัติระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับนโยบายจากหน่วยงานกลาง ดังนี้

1. พัฒนาระบบการควบคุมภายในโรงเรียน โดยให้ภาคี 4 ฝ่าย ประกอบด้วย ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน และผู้แทนกรรมการนักเรียน ถ้าเป็นสถานศึกษาที่มีนักเรียนน้อยกว่า 300 คน ให้มีได้ไม่น้อยกว่าฝ่ายละ 1 คน สำหรับสถานศึกษาที่มีนักเรียน 301 คน ขึ้นไป ให้มีได้ไม่น้อยกว่าฝ่ายละ 2 คน โดยการเสนอชื่อของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือ ดูแล สนับสนุนและแก้ปัญหา

2. กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานภายในเขตพื้นที่การศึกษาและรายงานผล ทางอิเล็กทรอนิกส์ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามเวลาที่กำหนด

3. จัดตั้งคณะกรรมการติดตามขั้นตอนการบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ในระดับหน่วยงานกลางเพื่อติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อาจกล่าวได้ว่า นโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ เป็นโครงการที่ได้มีส่วนแบ่งเบาภาระผู้ปกครองหลายล้านครอบครัว ซึ่งองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง

สหประชาชาติหรือยูเนสโก ระบุว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ใดในภูมิภาคเอเชียที่รัฐบาลสามารถสนับสนุนเรื่องการศึกษาฟรี ได้ตามนโยบายของประเทศไทย นอกจากนี้ยังช่วยลดปัญหาเด็กกลางคันซึ่งเกิดจากปัญหายากจน ทำให้เด็กได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษากับเพื่อนในชั้นเรียนได้ ดังนั้นนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ จึงเป็นโอกาสสำหรับเยาวชนที่มีฐานะยากจน เพราะช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองที่ขาดแคลนและต้องทำงานอย่างหนักเพื่อสนับสนุนการเรียนของบุตรหลาน ดังนั้นจึงนับได้ว่าโครงการเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ เป็นมาตรการที่เอื้อประโยชน์ให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงกัน

2. แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

2.1. ความหมายของทรัพยากร

ตามความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2525 ทรัพยากร หมายถึง สิ่งทั้งปวงอันเป็นทรัพย์ คำว่า ทรัพย์ หมายถึง เงินตรา สมบัติพืชสวน วัตถุอันมีรูปร่างโดยปริยาย หรือหมายถึงสิ่งที่ถือว่ามีค่า อาจไม่มีรูปร่างก็ได้ เช่น มีปัญญาเป็นทรัพย์, อริยทรัพย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2549:5-10) ทรัพยากรได้แก่สิ่งที่เป็นตัวกลางซึ่งอาจอยู่ในรูปของคน วัสดุ เงิน หรืออื่นๆที่จะเป็นเครื่องช่วยในการดำเนินงานขององค์กรสำเร็จได้

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2534) ได้กล่าวถึงแนวคิดทางการบริหารว่ามีแนวคิดแตกต่างกันออกไปหลายแนวคิดเช่น แนวคิดทรัพยากรในการบริหารที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการที่รู้จักกันในนามของ “4M’s” อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) และการจัดการ (Management) แนวคิดที่สอง คิดว่าทรัพยากรพื้นฐานของการบริหารนั้นมีเพียง 3 ประการ หรือที่เรียกว่า “3M’s” ซึ่งประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) และการจัดการ (Management) โดยคิดว่าเมื่อมีเงินและสามารถจัดซื้อจัดหาวัสดุได้

ความหมายของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษากล่าวโดยสรุปคือ ทรัพยากรได้แก่สิ่งที่เป็นตัวกลาง ซึ่งอาจอยู่ในรูปของคน วัสดุ เงิน หรืออื่นๆ ที่จะป็นเครื่องช่วยในการดำเนินงานในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำเร็จได้

2.2 หลักการบริหารทรัพยากร

(ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ 2551: 14-15; Monk & Plecki, 1999: 491-492) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการบริหารทรัพยากรมีหลายแนวคิด แต่โดยรวมแล้วควรคำนึงถึงหลักสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ หลัก ความเสมอภาค ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความพอเพียงเหมาะสม

1. หลักความเสมอภาค ในการบริหารทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดสรรทรัพยากรนั้น จะต้องถือหลักความเสมอภาคอย่างเคร่งครัด โดยความเสมอภาคนี้เน้นความเสมอภาคในด้านคุณภาพมากกว่าความเสมอภาคในด้านโอกาส โดยความเสมอภาคนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความเสมอภาคในแนวราบได้แก่การที่นักเรียนกลุ่มและภาวะเหมือนกันจะได้รับการปฏิบัติทัดเทียมกัน และความเสมอภาคในแนวตั้งซึ่งเป็นการกระทำกับนักเรียนที่แตกต่างกันออกไป

2. หลักประสิทธิภาพ ในการบริหารทรัพยากรสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงให้มากที่สุดในขณะที่ทรัพยากรมีจำกัดคือการมีประสิทธิภาพในการบริหาร ผู้บริหารจะต้องดำเนินการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. หลักประสิทธิผล ในการดำเนินงานขององค์การหรือหน่วยงาน มีหลักสำคัญคือการบรรลุเป้าหมายหรือการบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ประสิทธิภาพ เป็นเรื่องของปริมาณ และคุณภาพ และคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นระยะยาว

4. หลักความพอเพียง/เหมาะสม เป็นหลักการบริหารทรัพยากรที่ผู้บริหารต้องคำนึงถึงความพอเพียงของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

กล่าวโดยสรุปก็คือ สิ่งที่ผู้บริหารจะยึดเป็นหลักแนวทางสำคัญที่สุดในการบริหารทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรกายภาพ หรือทรัพยากรข้อสนเทศก็ตาม ในการบริหารควรคำนึงถึงหลักความเสมอภาคในด้านคุณภาพของทรัพยากร ความมีประสิทธิภาพ ความมีประสิทธิผลและหลักความพอเพียง

2.3 วิธีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ประสิทธิภาพการบริหารขึ้นอยู่กับการจัดการ กล่าวได้ว่า การจัดการเป็นกระบวนการดำเนินการที่ประกอบด้วย การวางแผน การจัดรูปงาน การเร่งรัดและการควบคุมการดำเนินงานของบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การจัดการที่ดีทำให้การบริหารงาน

ธวัชชัย เปรมปรีดี (2543) กล่าวว่า การจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานมีระบบระเบียบไม่ขัดกัน งานดำเนินไปด้วยดี การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรจะต้องอาศัยกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้

1) การวางแผน ได้แก่การวางโครงการล่วงหน้า เพื่อควบคุมอนาคตของการทำงานให้อยู่ในทิศทางที่ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้

2) การแสวงหา ได้แก่ การแสวงหากน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณมาใช้ให้ได้ตามแผน

3) การกระตุ้น เป็นการเร่งเร้า บำรุงขวัญ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมในการทำงานตามแผนที่วางไว้

4) การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ แบ่งความรับผิดชอบ ร่วมมือกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

5) การประเมินผล เป็นการตรวจสอบการทำงานทุกระยะทั้งก่อนทำงานระหว่างทำงานและหลังทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปแล้ว วิธีการบริหารจัดการทรัพยากร คือ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณหรือผู้บริหารมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

3.1. ความหมายของหลักการบริหารและการบริหารการศึกษา

การบริหาร เป็นกระบวนการที่ผู้บริหารต้องนำมาใช้ในการดำเนินการต่างๆ ในกระบวนการบริหารให้ประสบผลสำเร็จ ผู้ศึกษานำเสนอผลการศึกษาลักษณะการบริหารตามลำดับดังนี้

คำว่า การบริหาร (Administration) ใช้ในความหมายกว้างๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่ง คือ การจัดการ (Management) ใช้แทนกันได้กับคำว่า การบริหาร ส่วนมากหมายถึง การจัดการทางธุรกิจมากกว่าโดยมีหลายท่านได้ระบุดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545, 18-19: ออนไลน์) ได้รวบรวมความหมายของคำว่า การบริหารจัดการและการจัดการดังนี้ การบริหาร (Administration) จะใช้ในการบริหารระดับสูง โดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นคำนิยมใช้ในการบริหารรัฐวิสาหกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการและคำว่า ผู้บริหาร (Administrator) หมายถึง ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร การบริหาร คือ กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/Directing) หรือการอำนวย และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์กร เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลครบถ้วน ส่วนการจัดการ (Management) จะเน้นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบายหรือแผนที่วางไว้

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2543: 3) กล่าวว่า การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Manager) มีความหมายแตกต่างกันเล็กน้อยโดยการบริหารจะสนใจ และสัมพันธ์กับการกำหนดนโยบายไปลงมือปฏิบัติ ซึ่งคำหรือหนังสือส่วนใหญ่ทั้ง 2 คำนี้มีความหมายไม่แตกต่างกัน สามารถใช้แทนกันได้และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

บาร์นาร์ด (Barnard อ้างถึงใน ภาวีกา ธาราศรีสุทธี, 2549: 4) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่าเป็น การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

เฮอริเบิร์ต เอ. ไชมอน (Herbert A. Simon อ้างถึงใน ภาวีกา ธาราศรีสุทธี, 2549: 45) กล่าวว่า การบริหารคือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกันและการบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

ภาวีกา ธาราศรีสุทธี (2549: 39) นำเสนอการบริหารในฐานะที่เป็นกระบวนการหรือกระบวนการบริหาร เกิดจากหลายแนวคิด เช่น โปสคอร็บ (POSDCoRB) เกิดจากแนวคิดของลูเทอร์ กุลิก (Luther Gulick) และลินคอล์น เออร์วิค (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร 7 ประการได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดขององรี ฟาโยล (Henry Fayol, 1978 อ้างถึงใน ภาวีกา ธาราศรีสุทธี, 2549: 45) ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การบังคับการ (Commanding)
4. การประสานงาน (Coordinating)
5. การควบคุมงาน (Controlling)

ส่วนคำว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัย ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่าง

เหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ (Henry Fayol, 1978 อ้างถึงใน ภาวิดา ชาราศรีสุทธิ 2549: 46)

สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายๆ อย่างที่บุคคล ในสถานศึกษาร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบและให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการของกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกัน

ในการดำเนินการตามนโยบายเรียนฟรี เป็นภาระหนึ่งของการบริการการศึกษาที่ต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทฤษฎีการบริหารที่สอดคล้องกับการดำเนินการตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี มากที่สุด คือ ทฤษฎีการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3.2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management)

การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีแนวคิดในการบริหารที่สำคัญ ดังนี้

ภาวิดา ชาราศรีสุทธิ (2547: 122-123) เสนอความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ การให้ทุกคนในหน่วยงานหรือในทีมมีส่วนร่วมในการบริหาร ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันแก้ปัญหา โดยดำเนินการในทุกกระบวนการนับตั้งแต่การวางแผน การแบ่งงาน การมอบหมายงาน การติดตามผลและการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับงาน รวมทั้งการพัฒนาบุคคลหรือพัฒนาผู้ได้บังคับบัญชาหรือเรียกว่าการพัฒนาทีมงาน ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1. การจัดทีมบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การกำหนดวิธีการบริหาร โดยดำเนินการบริหารงานโดยให้ผู้บังคับบัญชาทั้งหมดในหน่วยงานได้ร่วมกันเป็นทีม ทำหน้าที่บริหารร่วมกันคือ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย ร่วมกันติดตามผลงาน และร่วมกันแก้ปัญหา

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การดำเนินการบริหารตามกิจกรรมปกติ เช่น การวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การแบ่งงาน การกำหนดหน้าที่ การมอบหมายงาน การติดตามผลงาน การแก้ปัญหา โดยให้ทำงานเป็นทีมบริหาร โดยทีมบริหารทุกคนได้มีส่วนร่วมในการคิดพิจารณาและตัดสินใจเรื่องต่างๆ ร่วมกัน

3. การพัฒนาทีมงาน โดยการร่วมกันทำงานเป็นทีม ได้แก่ การประชุมร่วมกันเพื่อศึกษา หรือทำความเข้าใจในหน้าที่ของทีม โดยให้ทุกคนรู้เป้าหมาย หน้าที่ แผนงานและมาตรฐานงานให้ชัดเจนเพื่อให้ทุกคนได้รู้งานและวิธีในการทำงานร่วมกัน โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 พิจารณาปัญหาร่วมกัน

3.2 วิเคราะห์สาเหตุและแนวทางแก้ปัญหา

3.3 พิจารณาทางเลือกในการแก้ปัญหา

3.4 วางแผนกลยุทธ์ในการแก้ปัญหา

3.5 ดำเนินการพัฒนาทีมงาน

3.6 ติดตามและประเมินผลการพัฒนาทีมงาน

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมรับผิดชอบและร่วมมือในการพัฒนาองค์กรที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์กรควรประกอบด้วยสาระสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ คือ (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2547: 124-125)

1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สมาชิกขององค์กรย่อมมีความผูกพันกับองค์กรที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ และมีความปรารถนาที่จะได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร แม้เพียงได้รับฟังความคิดเห็น ก็ทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร

2. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย เพราะนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นแล้ว ยังช่วยให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มสมาชิกและความร่วมมือนั้นจะแพร่ขยายไปทั้งองค์กร ทำให้สมาชิกทั้งองค์กรมีเป้าหมายเดียวกัน การมีส่วนร่วมเป็นการยินยอม และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะมีผลทั้งทางใจ การยอมรับ การสนับสนุน และผลต่อการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

3. การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ การที่บุคคลได้แสดงความคิดเห็นและยอมรับในเป้าหมายเดียวกัน จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการทำงานขององค์กร

ข้อดีของการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังนี้

3.1 ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร

3.2 ลดความขัดแย้ง ในการทำงานและเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

3.3 สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

3.4 ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีสุขภาพจิตดี ทุกคนมีงานทำ

3.5 สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร

3.6 ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม

3.7 ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.8 ช่วยให้ผู้บุคลากรเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

4. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สงขลา เขต 1

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาด้านสังกัดของโรงเรียนในโครงการเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ ในเขตพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเสนอข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามลำดับดังนี้

อำนาจและหน้าที่

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1 มีหน้าที่ดำเนินงานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ท.: 1-2)

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น
2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษาและแจ้งการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ รวมทั้งกำกับ ตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่างๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคลเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพ และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

9. ดำเนินการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

10. ประสาน ส่งเสริม การดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา

11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับกิจการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างการบริหารงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีโครงสร้างการบริหารงาน โดยองค์คณะบุคคล กระจายอำนาจการบริหารออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษาแต่ละระดับมีคณะกรรมการซึ่งมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามีคณะบุคคล คือ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการและครู ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 13)

1. กำกับ ดูแล และ จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนด

2. ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา

3. ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

4. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

5. ประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาและการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ รวมทั้งแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็กทราบก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

6. ดำเนินการให้เด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับอายุย่างเข้าปีที่ เจ็ดจนถึงอายุย่างเข้าปีที่สิบหกได้เข้าเรียนในสถานศึกษา

7. จัดการศึกษาเป็นพิเศษ สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือเด็ก ซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดตามความจำเป็น เพื่อประกันโอกาสและความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาภาคบังคับ

8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ที่ระบบไว้ข้างต้น

9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

จากอำนาจหน้าที่ทั้ง 9 ข้อข้างต้นจะพบว่า อำนาจหน้าที่หลักของคณะกรรมการ คือ กำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนอกจากนั้นยังทำหน้าที่ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา

ระดับสถานศึกษา

ระดับสถานศึกษามีคณะบุคคล คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือ ผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ ในการกำกับกิจการของโรงเรียน และสนับสนุนและส่งเสริมกิจการของโรงเรียน โดยบทบาทของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ให้บรรลุตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้ของรัฐบาล (ธีระรุญเจริญ 2550: 210)

โดยคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2550: 71-72)

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและแผน ของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาตลอดจนบริบทและความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น
  2. จัดตั้งงบประมาณและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา
  3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้น พื้นฐานและความต้องการของนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่น
  4. จัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสมและ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัด การศึกษาอย่างต่อเนื่อง
  5. ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ และแนวปฏิบัติต่างๆ ตามกฎหมายที่กำหนด
  6. กำกับ ติดตาม ประเมินผลงานตามแผนงาน โครงการ และประเมินผลการ ปฏิบัติงานตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบ การพัฒนาและการดำเนินการทางวินัยกับ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด
  7. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งปกครอง ดูแล บำรุงรักษาใช้และจัดหา ผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา
  8. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการ ประเมินคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งการรายงานผลการประเมินผล ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
  9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสร้างความสัมพันธ์กับสถานศึกษาและ สถาบันอื่นในชุมชนและท้องถิ่น
  10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวกับกิจการภายในสถานศึกษาหรือตามที่ได้รับมอบหมาย และตามที่กฎหมายกำหนด
- สรุปได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เป็นหน่วยงานที่ สนับสนุนการจัดการศึกษามีโครงสร้างการบริหาร โดยองค์คณะบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบ บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 กระจาย อำนาจ การบริหารออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา แต่ละระดับมีคณะกรรมการซึ่งมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา แตกต่างกันไปตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษา งานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนแนวคิดในการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

5.1 งานวิจัยในประเทศ

ณรงค์ แผ้วพลสง (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาของผู้ปกครองที่มีต่อ นโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้ปกครองมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพในระดับมาก ร้อยละ 40.20 สภาพปัญหาระดับปานกลางร้อยละ 17.30 สภาพปัญหาระดับน้อยร้อยละ 1.20 และสภาพปัญหาน้อยที่สุดร้อยละ 0.80 และพบข้อเสนอแนะต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 1 ดังนี้ 1) ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการจัดซื้อชุดนักเรียนและชุดพลศึกษา 2) ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียน และ 3) ควรปรับระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับ ใบเสร็จรับเงิน บิลเงินสด ใบสำคัญรับเงิน ให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุทัยธานี เขต 1 (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุทิตานี เขต 1 โดยศึกษาความรู้ความเข้าใจ ของผู้รับผิดชอบการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้างาน และผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินงาน ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ในระดับมาก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2552: 4-37) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงานโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ” ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไป และนักเรียนต่างเห็นว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีมีประโยชน์เป็นแนวนโยบายที่ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนอย่างยิ่ง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มีฐานะยากจนนักเรียนที่ขาดโอกาสและสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและห่างไกล ได้รับความช่วยเหลือ หรือแบ่งเบาภาระเรื่องค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจตกต่ำ ข้าวของแพงเกินที่ผู้ปกครองที่มีฐานะยากจนจะสามารถใช้จ่ายได้ และผู้ปกครองเห็นว่าโครงการ ดังกล่าว สามารถช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายได้เพียงบางส่วน แต่ก็ยังเห็นว่า หากโครงการนี้ได้รับการพัฒนาและ

ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผลประโยชน์จากโครงการนี้ทำให้เด็กและผู้ปกครองจะได้รับอย่างเต็มที่ ส่วนความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ พบว่า ส่วนผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อความสะดวกในการรับเงินค่าชุดนักเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียนมากที่สุด ส่วนความพึงพอใจต่อความครบถ้วนของหนังสือเรียนที่ใช้ระบบยืม ผู้ปกครองมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

อ่องจิต เมธยะประภาส (2553: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องสภาพปัญหาในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2552 และพัฒนาแนวทางในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านปริมาณ นักเรียนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สำหรับรายการหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) ด้านเวลา การดำเนินการล่าช้า ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามปฏิทินที่กำหนดไว้ 3) ด้านค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ 4) ด้านคุณภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนตามที่กำหนด สามารถดำเนินการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โรงเรียนได้รับการร้องเรียนร้อยละ 0.36 5) ด้านความพึงพอใจ พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจ ในระดับมาก และ 6) ด้านหนังสือเรียนที่ให้นักเรียนยังไม่เพียงพอต่อการใช้งานตลอดภาคเรียน/ปีการศึกษา

มานัส เจริญรัตน์ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในสำนักงานเขตมีนบุรี จากผลการวิจัยพบว่า ในประเด็น ผลการประเมินในภาพรวมด้านกระบวนการปฏิบัติงานตามโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพมีผลการประเมินในระดับที่สูงกว่าร้อยละ 80 ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในระดับที่สูงมากอันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการตามกระบวนการคุณภาพ ซึ่งขับเคลื่อนให้โครงการความก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

พรหมมนต์ สุวรรณอินทร์ (2552) ได้ดำเนินงานติดตามการนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพไปสู่การ ปฏิบัติของสถานศึกษาในเขตตรวจราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลการติดตามการดำเนินการตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ พบว่า การดำเนินการในส่วนค่าเครื่องแบบนักเรียน และ ค่าอุปกรณ์การเรียน เป็นการตัดโอนงบประมาณให้เท่ากับจำนวนนักเรียนในโรงเรียนสถานศึกษา โดยการจ่ายเงินให้กับผู้ปกครองนักเรียนไปดำเนินการจัดซื้อเองตามอัตราที่กำหนดในแต่ละระดับชั้นและให้นำใบเสร็จรับเงินมาแสดง การดำเนินงานดังกล่าวถือว่าเป็นภาระในการตรวจสอบติดตามใบเสร็จรับเงินเพราะทำให้เกิดความล่าช้าในการส่งหลักฐาน

เสกสรร กาศโอสถ (2553) ได้ทำการศึกษานโยบายเรียนฟรี 15 ปี โดยได้ทำการศึกษาถึงผลดีและผลเสียของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ไว้ดังนี้ 1) ผลดีของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี มีผลทางบวกกับประชาชนทั่วไปที่ได้รับสิทธิประโยชน์อย่างทั่วถึงทุกระดับชั้นคนยากคิมีจนหาเช่ากินค่า คนร่ำรวยมีฐานะทุกคนได้รับโอกาสเท่าเทียมกัน กลุ่มคนรากหญ้าในชนบทห่างไกล ชุมชนแออัด ผู้มีรายได้น้อย โรงเรียนขนาดเล็กด้อยคุณภาพ จะเกิดความพึงพอใจในนโยบายระดับมากที่สุด เพราะจ่ายเป็นเงินสดถึงมือประชาชนโดยตรง ลดภาระ ค่าใช้จ่ายความเดือดร้อนตอนเปิดเทอม และลดการเป็นหนี้สินในการกู้ยืมเงินทั้งในระบบและนอกระบบ อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มโอกาสและการเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษาได้เพิ่มขึ้น 2) ผลเสียของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จากการศึกษาผลเสียที่เกิดขึ้นเกิดจากรื่องความเท่าเทียมที่ไม่เท่าเทียม ได้แก่เด็กบางคนที่มีฐานะยากจน ก็ยังไม่สามารถมาเรียนได้เท่าเทียมกับเด็กอื่นๆ เนื่องจากยังต้องมีค่าใช้จ่ายเรื่องอาหารการกินค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เป็นต้น

ชมชญ์รัตน์ เจริญรัตน์ (2553) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครในสำนักงานเขตมีนบุรี ในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ในด้านกระบวนการปฏิบัติ มีผลการประเมินในระดับสูงกว่าร้อยละ 80 ทุกรายการ และในด้านผลการดำเนินงานของโครงการมีผลการ ประเมินตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในระดับมากทุกรายการ งานวิจัยให้ข้อเสนอแนะว่าแนวทางกระบวนการดำเนินงานตามโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพซึ่งจัดสรรงบประมาณให้กับนักเรียนเป็นรายหัว ควรให้โรงเรียนสำรวจความต้องการของนักเรียน/ผู้ปกครองตามสภาพที่เป็นจริง แล้วให้แต่ละโรงเรียนบริหารงบประมาณเอง ภายในวงเงินที่ได้รับจัดสรร หรือมอบเงินให้นักเรียน/ผู้ปกครองนักเรียน ไปบริหารจัดการเอง ภายใต้ขอบเขตที่กำหนด

ฤทธิณี พ่ออามาตย์ (2554: 55-56) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในโรงเรียนเทศบาล 5 (สมพรอภัยโส) สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนมโดยใช้กรอบการประเมินตามแบบ CIPP Model ทั้ง 4 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า ในด้านปัจจัยนำเข้า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนได้รับเงินงบประมาณเหมาะสมพอเพียงน้อยที่สุดคือค่าหนังสือเรียน

เพ็ญสิริ พักตร์ผ่องศรี (2554: 76-77) ได้ศึกษา เรื่อง การประเมินโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ ใช้จ่ายในด้านอุปกรณ์การเรียน ใช้จ่ายมากกว่าเงินที่ได้รับร้อยละ 80.5 โดยจะใช้จ่ายเงินมากกว่าเงินที่ได้รับระหว่าง 501-2,000 บาท ร้อยละ 47.2

ค่าใช้จ่ายในด้านเครื่องแบบนักเรียนส่วนใหญ่ใช้จ่ายมากกว่า ร้อยละ 84.2 โดยจะใช้จ่ายเงินมากกว่าเงินที่ได้รับระหว่าง 501-2,000 บาท ร้อยละ 60.2

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โยฮันเน เจซิงเกอร์ (Giesinger. 2010 : 4) ได้ทำการวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนฟรีของบุคคล พบว่า เป็นการให้เสรีภาพของบุคคลที่จะต้องได้รับจากรัฐ โดยต้องได้รับการเรียนรู้ตลอดเวลาของการศึกษาความคิดนี้ยังส่งผลต่อกระบวนการในการจัดการเรียนของโรงเรียน รวมถึงความอิสระของบุคคลที่สามารถดำเนินการเลือกเรียนในแขนงสาขาวิชาที่สนใจได้อย่าง อิสระเสรีหลักสูตรของโรงเรียนจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลายและต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐอย่างเพียงพอและเหมาะสม การจัดการศึกษาฟรีจึงถือว่าเป็นความเหมาะสมที่สุดของรัฐที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ปัญหาของการศึกษาดำเนินการเพื่อความเป็นอิสระไม่ได้เป็นวิธีการในการเปลี่ยนแปลงไปเป็นเรื่องของตนเอง แต่เป็นวิธีการเสรีภาพขั้นพื้นฐานของเด็กที่สามารถได้รับสวัสดิการแบบนี้

จากงานวิจัยเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรีทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ผ่านมาทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ซึ่งได้มีการดำเนินงานตามนโยบายตามขั้นตอนการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่ามีระดับสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับใด มีปัญหาอะไรบ้าง เพื่อให้ทราบข้อมูลเป็นสารสนเทศสำหรับโรงเรียนและหน่วยงาน สว่นราชการต้นสังกัด ให้สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในปีงบประมาณต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลาเขต 1 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยมีวิธีการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. วิธีสร้างเครื่องมือ
4. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลาเขต 1 จำนวน 159 แห่ง โดยจำแนกสถานศึกษาในสังกัดเป็น 3 ขนาด คือขนาดใหญ่ จำนวน 31 แห่ง ขนาดกลาง จำนวน 62 แห่ง และขนาดเล็กจำนวน 66 แห่ง โดยผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่รับผิดชอบดำเนินการตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี สถานศึกษาละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 159 คน

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรจำแนกตามตัวแปรขนาดของสถานศึกษา

ขนาดของสถานศึกษา	จำนวนประชากร
1. สถานศึกษาขนาดเล็ก	66 แห่ง
2. สถานศึกษาขนาดกลาง	62 แห่ง
3. สถานศึกษาขนาดใหญ่	31 แห่ง
รวม	159 แห่ง

ที่มา: (กองแผนงานและวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1, 2554)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 1 ฉบับ เกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ตามแนวทางนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล (ศึกษาธิการ:2553) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 ซึ่งสร้างขึ้นภายใต้ 4 ประเด็นสำคัญ รวม 28 ข้อ ดังนี้

- ประเด็นเกี่ยวกับหนังสือเรียน	จำนวน 8 ข้อ
- ประเด็นเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียน	จำนวน 6 ข้อ
- ประเด็นเกี่ยวกับเครื่องแบบนักเรียน	จำนวน 6 ข้อ
- ประเด็นเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	จำนวน 8 ข้อ

แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ เรียงลำดับ ดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552: 101) สภาพการดำเนินงานยังไม่ดำเนินการ สภาพการดำเนินงานอยู่ใน ดำเนินการแล้วแต่ยังไม่แล้วเสร็จ และสภาพการดำเนินงานดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

ตอนที่ 3 ข้อมูลสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) พร้อมทั้งการให้ข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีที่มีปัญหา ซึ่งสร้างขึ้นภายใต้ 4 ประเด็นสำคัญ ดังนี้ คือ

- หนังสือเรียน
- อุปกรณ์การเรียน
- เครื่องแบบนักเรียน
- กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3. วิธีสร้างเครื่องมือ

ในการดำเนินงานสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

3.2 นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เพื่อกำหนดคำถามในการวิจัย กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย พร้อมทั้งสร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามแนวทางนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล

3.3 นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจพิจารณาและขอคำชี้แนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของแต่ละข้อ และนำมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Items Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมืออยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับที่ไม่ใช่เป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) โดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) สำหรับงานวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory research) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ 2552: 103) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.87 นั่นแสดงว่าแหล่งข้อมูลมีความเหมาะสมสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

3.6 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.7 นำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขออนุญาตรับรองจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาวิจัย

4.2 ประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 ในการส่งแบบสอบถามจำนวน 159 ชุด ไปยังสถานศึกษาที่เป็นประชากรในการวิจัย

4.3 ส่งหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สงขลา เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

4.4 เมื่อได้รับการอนุมัติผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1

4.5 รวบรวมแบบสอบถามกลับคืนครบจำนวน 159 ฉบับ มาตรฐานตรวจสอบความถูกต้อง และคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปโดยนำข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ข้อมูลตัวแปรที่มุ่งศึกษา คือ สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 และสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Mean) และการหาร้อยละ (Percentage) พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลด้วยตารางและกราฟในลักษณะต่างๆ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และคำถามการวิจัย โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลในรูปแบบตาราง และความเรียง พร้อมทั้งเสนอด้วยกราฟ มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่รับผิดชอบนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำนวน 159 คน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่และร้อยละ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.1 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์
ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา (n=159)

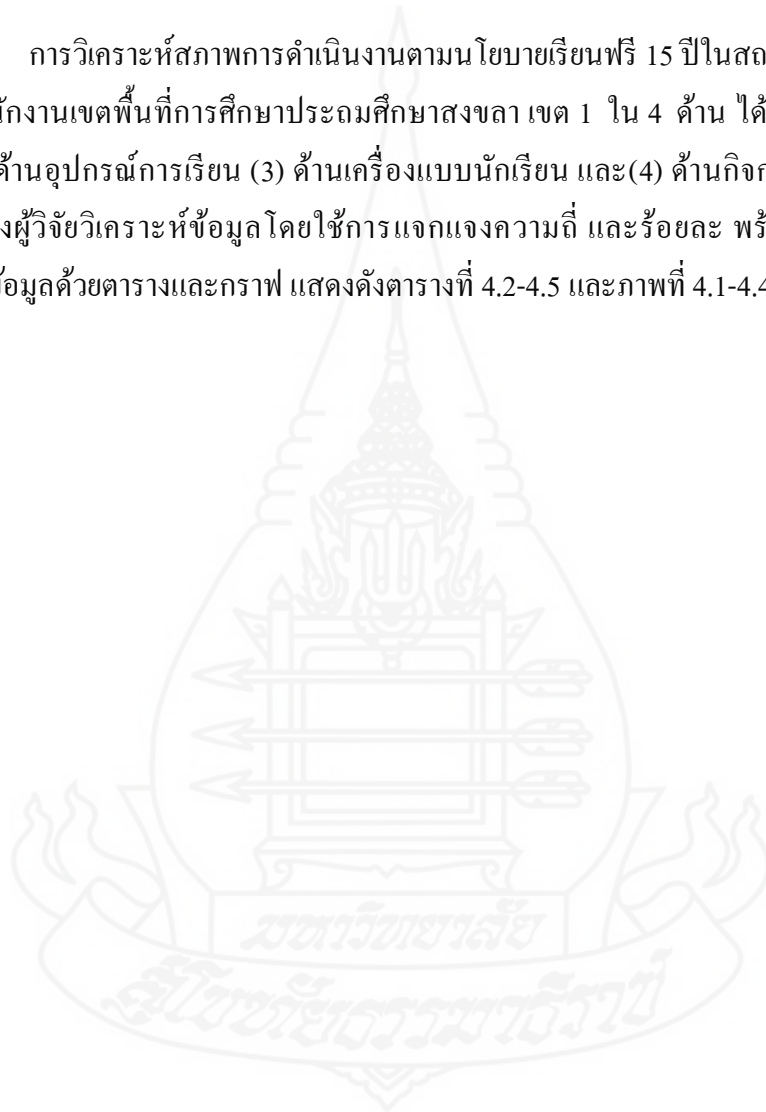
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	27	17.0
หญิง	132	83.0
รวม	159	100.0
2. ตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	7	4.4
ครู	152	95.6
รวม	159	100.0
3. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
1-5 ปี	22	13.8
5-10 ปี	25	15.7
มากกว่า 10 ปี	112	70.4
รวม	159	100.0
4. ขนาดของสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	66	41.5
ขนาดกลาง	62	39.0
ขนาดใหญ่	31	19.5
รวม	159	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจากสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 83.0 และเป็นเพศชาย จำนวน 27 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.0 มีตำแหน่งครู จำนวน 152 คน คิดเป็น ร้อยละ 95.6 และผู้บริหาร จำนวน 7 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.4 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็น ร้อยละ 70.4 รองลงมา ได้แก่ 5-10 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.7 และ 1-5 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็น ร้อยละ 13.8 นอกจากนี้เป็นสถานศึกษา

ขนาดเล็ก จำนวน 66 โรง คิดเป็น ร้อยละ 41.5 รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 62 โรง คิดเป็น ร้อยละ 39.0 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 31 โรง คิดเป็น ร้อยละ 19.5 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

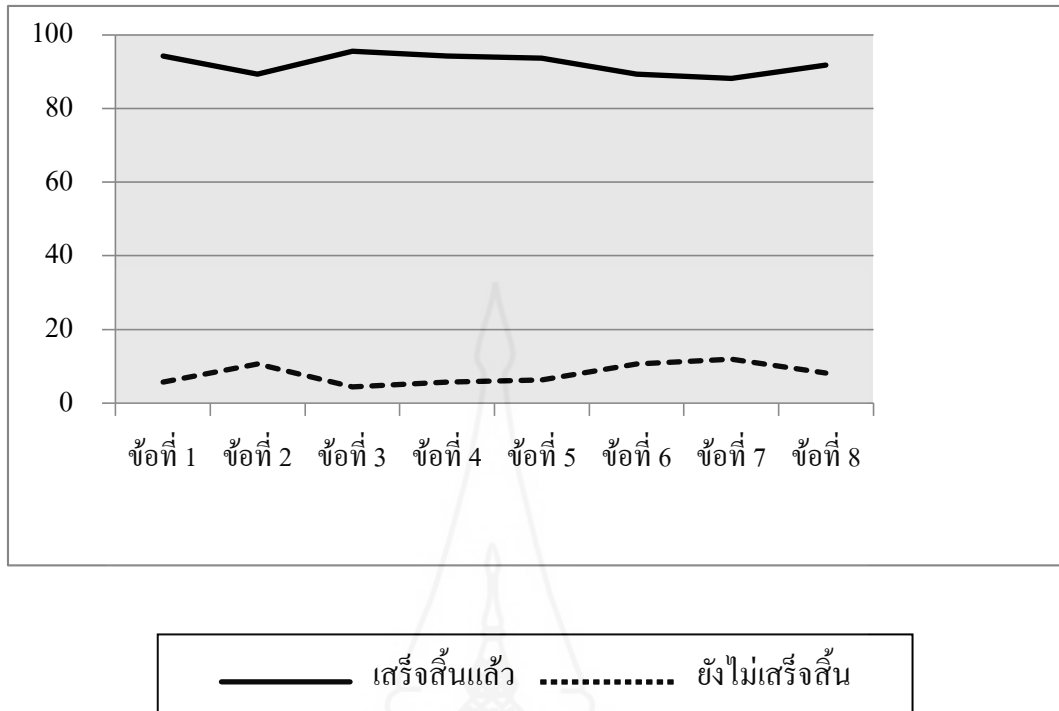
การวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านหนังสือเรียน (2) ด้านอุปกรณ์การเรียน (3) ด้านเครื่องแบบนักเรียน และ (4) ด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ พร้อมทั้งเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางและกราฟ แสดงดังตารางที่ 4.2-4.5 และภาพที่ 4.1-4.4

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งกักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านหนังสือเรียน (N=159)

ด้านหนังสือเรียน	สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี					
	เสร็จสิ้นแล้ว		ยังไม่เสร็จสิ้น		ยังไม่ดำเนินการ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการชัดเจน	150	94.3	9	5.7	-	-
2. สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่ายชัดเจน	142	89.3	17	10.7	-	-
3. สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาหนังสือเรียนชัดเจน	152	95.6	7	4.4	-	-
4. สถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกหนังสือเรียนโดยผ่านการพิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการ วิชาการ คณะกรรมการ สถานศึกษา และกรรมการภาคี 4 ฝ่าย	150	94.3	9	5.7	-	-
5. สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อโดยถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	149	93.7	10	6.3	-	-
6. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากประชาชนร่วมเป็น คณะกรรมการจัดซื้อและคณะกรรมการตรวจรับพัสดุอย่างน้อย 1 คน	142	89.3	17	10.7	-	-
7. สถานศึกษาจัดระบบหนังสือพิมพ์เรียน	140	88.1	19	11.9	-	-
8. สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อหนังสือเรียนทันก่อนเปิดภาคเรียน	146	91.8	13	8.2	-	-

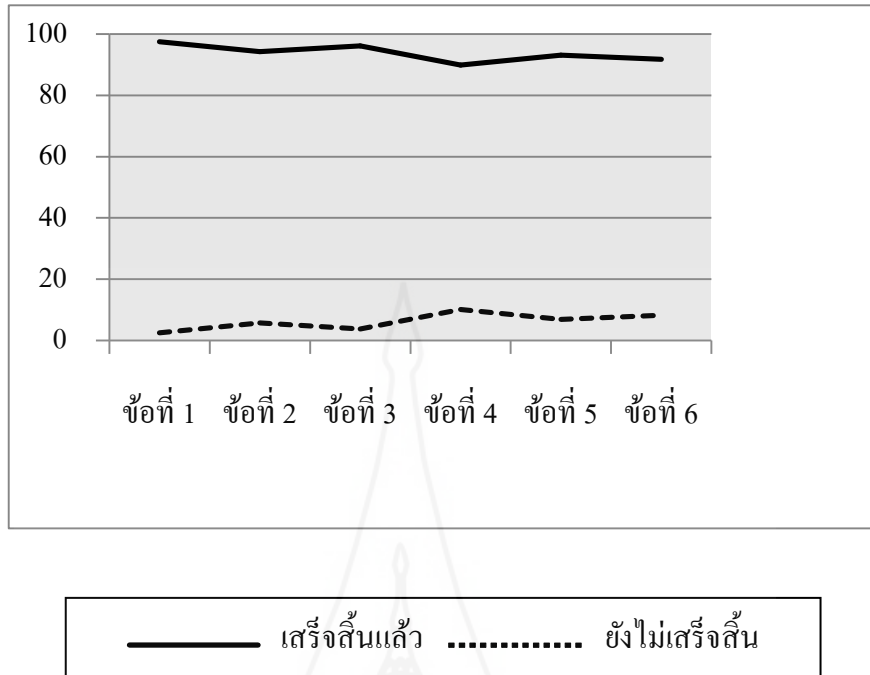

ภาพที่ 4.1 สภาพการดำเนินงาน ด้านหนังสือเรียน

จากตารางที่ 4.2 และภาพที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมดได้ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านหนังสือเรียนเสร็จสิ้นทุกรายการ โดยรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้นเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาหนังสือเรียนชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 95.6 สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 94.3 และสถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกหนังสือเรียน โดยผ่านการพิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษา และกรรมการภาคี 4 ฝ่าย คิดเป็นร้อยละ 94.3 ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นน้อยกว่ารายการอื่นคือ สถานศึกษาจัดระบบหนังสือยืมเรียน คิดเป็นร้อยละ 88.1

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1
ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านอุปกรณ์การเรียน (N=159)

ด้านอุปกรณ์การเรียน	สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี					
	เสร็จสิ้นแล้ว		ยังไม่เสร็จสิ้น		ยังไม่ดำเนินการ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานศึกษาแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน	155	97.5	4	2.5	-	-
2. สถานศึกษาจัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน	150	94.3	9	5.7	-	-
3. สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครอง ลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงิน ครบทุกคน	153	96.2	6	3.8	-	-
4. สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้ออุปกรณ์การเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุก คน	143	89.9	16	10.1	-	-
5. สถานศึกษาได้ติดตามดูแลว่านักเรียนนำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนตรงตาม วัตถุประสงค์ทุกคน	148	93.1	11	6.9	-	-
6. สถานศึกษาได้ติดตามดูแลว่านักเรียนมีอุปกรณ์การเรียนจริง	146	91.8	13	8.2	-	-

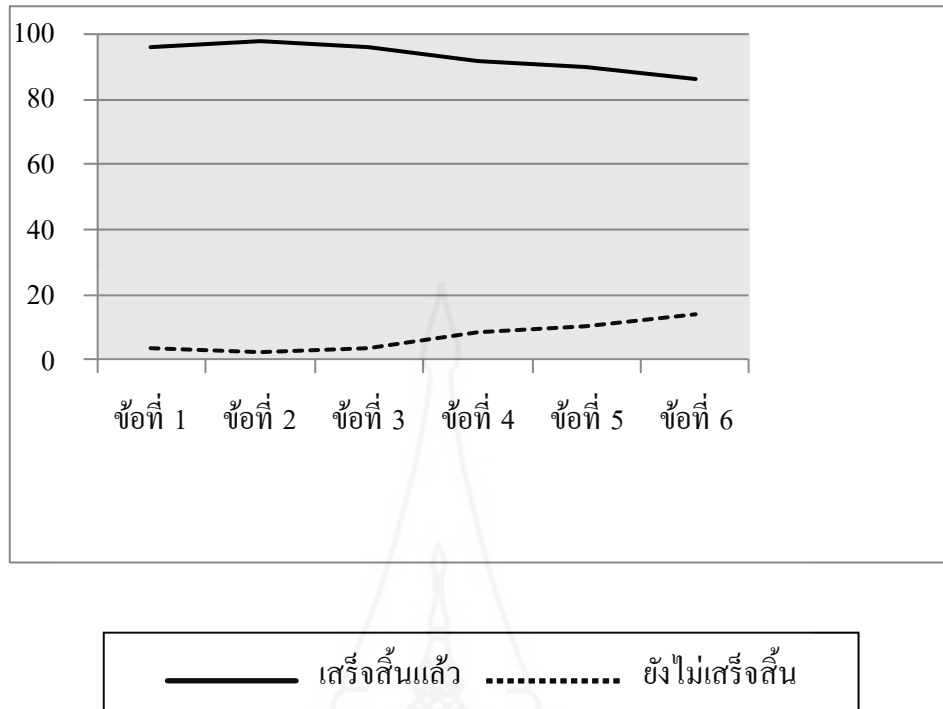
ภาพที่ 4.2 สภาพการดำเนินงาน ด้านอุปกรณ์การเรียน

จากตารางที่ 4.3 และภาพที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมดได้ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านอุปกรณ์การเรียนเสร็จสิ้นทุกรายการ โดยรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้นเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษาแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.5 สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุกคน คิดเป็นร้อยละ 96.2 และสถานศึกษาจัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 94.3 ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นน้อยกว่ารายการอื่น คือ สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้ออุปกรณ์การเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน คิดเป็นร้อยละ 89.9

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านเครื่องแบบนักเรียน (N=159)

ด้านเครื่องแบบนักเรียน	สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี					
	เสร็จสิ้นแล้ว		ยังไม่เสร็จสิ้น		ยังไม่ดำเนินการ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานศึกษาแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน	153	96.2	6	3.8	-	-
2. สถานศึกษาได้จัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน	155	97.5	4	2.5	-	-
3. สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงิน ครบทุกคน	153	96.2	6	3.8	-	-
4. สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้อเครื่องแบบนักเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบ ทุกคน	146	91.8	13	8.2	-	-
5. สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียนนำเงินไปซื้อเครื่องแบบตรงตาม วัตถุประสงค์ทุกคน	143	89.9	16	10.1	-	-
6. สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียนมีเครื่องแบบจริง	137	86.2	22	13.8	-	-

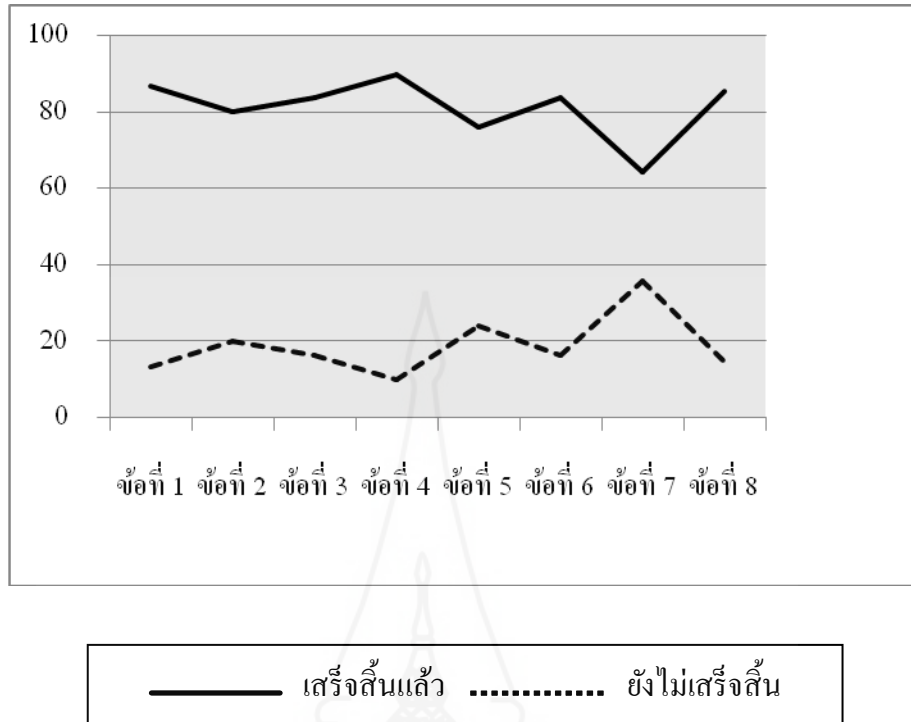

ภาพที่ 4.3 สภาพการดำเนินงาน ด้านเครื่องแบบนักเรียน

จากตารางที่ 4.4 และภาพที่ 4.3 แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมดได้ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านเครื่องแบบนักเรียนเสร็จสิ้นทุกรายการ โดยรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้นเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษาได้จัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 97.5 สถานศึกษาแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 96.2 และสถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุกคน คิดเป็นร้อยละ 96.2 ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นน้อยกว่ารายการอื่น คือ สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียนมีเครื่องแบบจริง คิดเป็นร้อยละ 86.2

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน (N=159)

ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี					
	เสร็จสิ้นแล้ว		ยังไม่เสร็จสิ้น		ยังไม่ดำเนินการ	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานศึกษาได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนตามแนวการดำเนินงานของ สพฐ.	138	86.8	21	13.2	-	-
2. สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	127	79.9	32	20.1	-	-
3. สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมวิชาการ อย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง	133	83.6	26	16.4	-	-
4. สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมคุณธรรม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	143	89.9	16	10.1	-	-
5. สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	121	76.1	38	23.9	-	-
6. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	133	83.6	26	16.4	-	-
7. สถานศึกษาให้บริการสารสนเทศ ICT ปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน	102	64.2	57	35.8	-	-
8. สถานศึกษามีการจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ	136	85.5	23	14.5	-	-

ภาพที่ 4.4 สภาพการดำเนินงาน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จากตารางที่ 4.5 และภาพที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมดได้ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเสร็จสิ้นมีเพียง 5 รายการ โดยรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้นเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมคุณธรรม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 89.9 สถานศึกษาได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนตามแนวการดำเนินงานของ สพฐ. คิดเป็นร้อยละ 86.8 และสถานศึกษามีการจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ คิดเป็นร้อยละ 85.5 ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นไม่ถึงร้อยละ 80 มี 3 รายการ ได้แก่ สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 79.9 สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 76.1 และสถานศึกษาให้บริการสารสนเทศ ICT ปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน คิดเป็นร้อยละ 64.2

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

จำแนกตามขนาดโรงเรียน

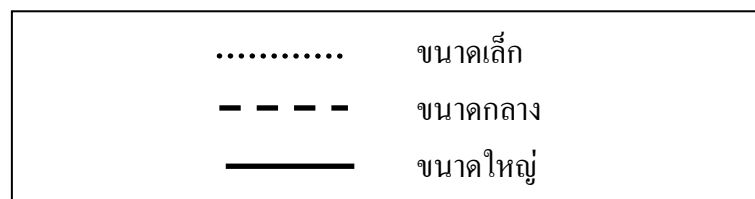
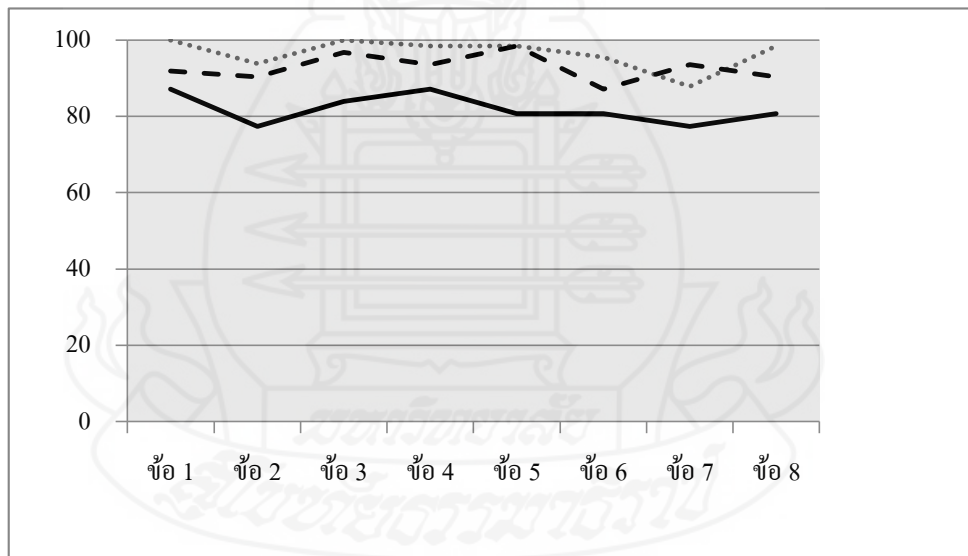
การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยวิเคราะห์เฉพาะสภาพการดำเนินงานที่เสร็จสิ้นแล้วใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านหนังสือเรียน (2) ด้านอุปกรณ์การเรียน (3) ด้านเครื่องแบบนักเรียน และ (4) ด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ และร้อยละ พร้อมทั้งเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางและกราฟ แสดงดังตารางที่ 4.6-4.9 และภาพที่ 4.5-4.8

ตารางที่ 4.6 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ด้านหนังสือเรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา (N=159)

ด้านหนังสือเรียน	การดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว		
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการชัดเจน	66 (100.0)	57 (91.9)	27 (87.1)
2. สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย ชัดเจน	62 (93.9)	56 (90.3)	24 (77.4)
3. สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณา หนังสือเรียนชัดเจน	66 (100.0)	60 (96.8)	26 (83.9)
4. สถานศึกษาคำเนินการคัดเลือกหนังสือเรียนโดยผ่านการ พิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการวิชาการ คณะกรรมการ สถานศึกษา และกรรมการภาคี 4 ฝ่าย	65 (98.5)	58 (93.5)	27 (87.1)
5. สถานศึกษาคำเนินการจัดซื้อโดยถือปฏิบัติตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่ แก้ไขเพิ่มเติม	63 (95.5)	61 (98.4)	25 (80.7)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ด้านหนังสือเรียน	การดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว		
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
6. สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มาจากประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อและ คณะกรรมการตรวจรับพัสดุอย่างน้อย 1 คน	63 (95.5)	54 (87.1)	25 (80.7)
7. สถานศึกษาจัดระบบหนังสือพิมพ์เรียน	58 (87.9)	58 (93.5)	24 (77.4)
8. สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อหนังสือเรียนทันก่อนเปิด ภาคเรียน	65 (98.5)	56 (90.3)	25 (80.7)

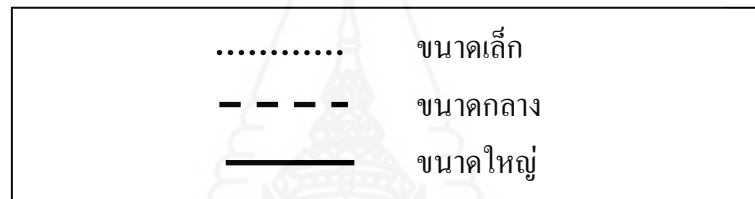
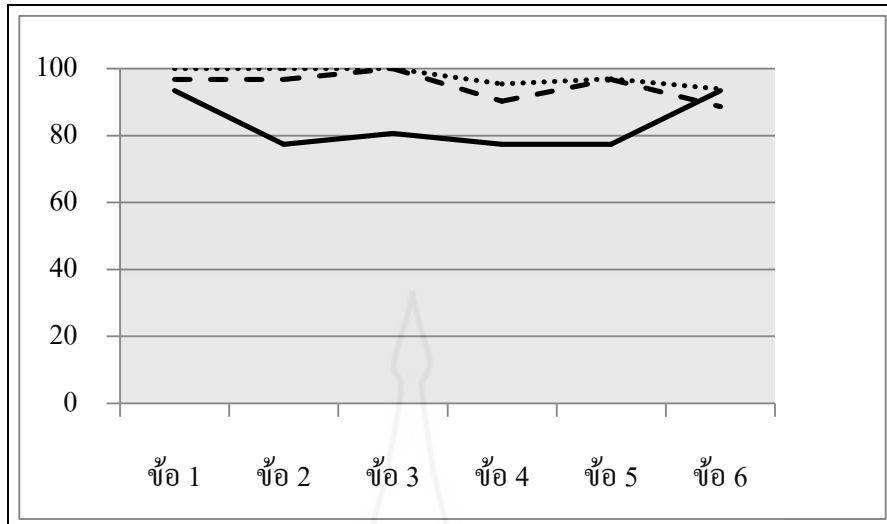

ภาพที่ 4.5 สภาพการดำเนินงานด้านหนังสือเรียนจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

จากตารางที่ 4.6 และภาพที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านหนังสือเรียนเสร็จสิ้นทุกรายการ ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่มี 3 รายการที่ดำเนินการได้ จำนวนน้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด ได้แก่ สถานศึกษาจัดระบบหนังสือพิมพ์เรียน คิดเป็นร้อยละ 77.5 และสถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่ายชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 77.4

ตารางที่ 4.7 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ด้าน
อุปกรณ์การเรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา (n=159)

ด้านอุปกรณ์การเรียน	การดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว		
	ขนาดเล็ก (ร้อยละ)	ขนาดกลาง (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (ร้อยละ)
1. สถานศึกษาแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อร่วมกัน จ่ายเงินให้กับนักเรียน	66 (100.0)	60 (96.8)	29 (93.5)
2. สถานศึกษาจัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน	66 (100.0)	60 (96.8)	24 (77.4)
3. สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับ เงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุกคน	66 (100.0)	62 (100.0)	25 (80.7)
4. สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้ออุปกรณ์การเรียน จากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน	63 (95.5)	56 (90.3)	24 (77.4)
5. สถานศึกษาได้ติดตามดูแลว่านักเรียนนำเงินไปซื้ออุปกรณ์ การเรียนตรงตามวัตถุประสงค์ทุกคน	64 (97.0)	60 (96.8)	24 (77.4)
6. สถานศึกษาได้ติดตามดูแลว่านักเรียนมีอุปกรณ์การเรียน จริง	62 (93.9)	54 (88.7)	29 (93.5)

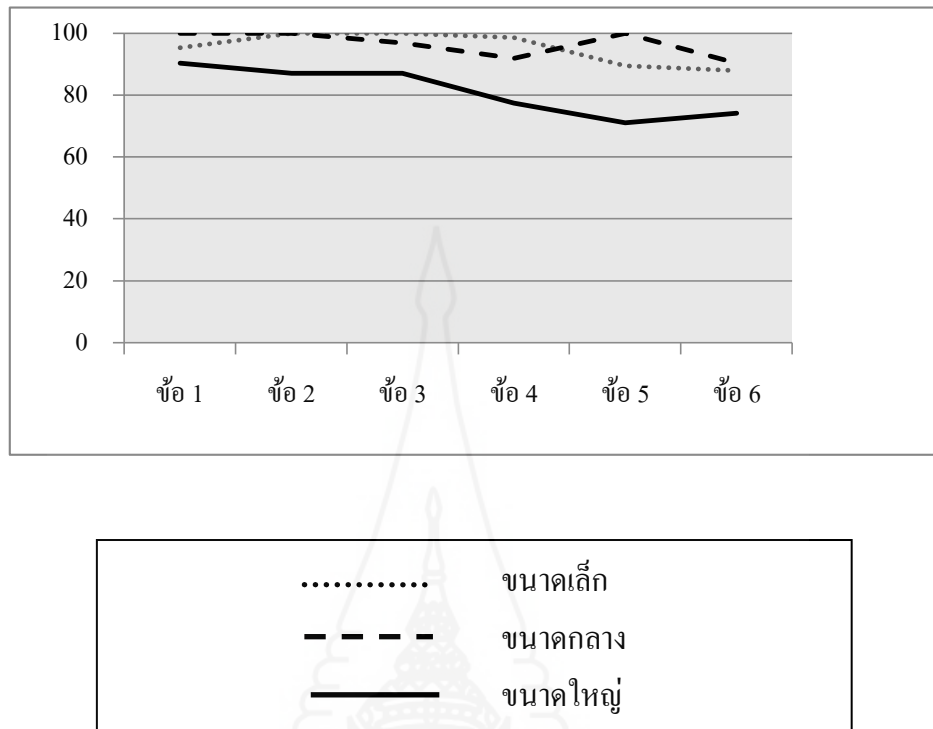

ภาพที่ 4.6 สภาพการดำเนินงานด้านอุปกรณ์การเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

จากตารางที่ 4.7 และภาพที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านอุปกรณ์การเรียนเสร็จสิ้นทุกรายการ ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่มี 3 รายการที่ดำเนินการได้จำนวนน้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด คือดำเนินการได้คิดเป็นร้อยละ 77.4 ได้แก่ สถานศึกษาจัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้ออุปกรณ์การเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน และสถานศึกษาได้ติดตามดูว่านักเรียนนำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนตรงตามวัตถุประสงค์ทุกคน

ตารางที่ 4.8 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาชั้น
 พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ด้าน
 เครื่องแบบนักเรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา (n=159)

ด้านเครื่องแบบนักเรียน	การดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว		
	ขนาดเล็ก (ร้อยละ)	ขนาดกลาง (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (ร้อยละ)
1. สถานศึกษาแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อ ร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน	63 (95.5)	62 (100.0)	29 (90.3)
2. สถานศึกษาได้จัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน	66 (100.0)	62 (100.0)	27 (87.1)
3. สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อ รับเงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุกคน	66 (100.0)	60 (96.8)	27 (87.1)
4. สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้อเครื่องแบบ นักเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน	65 (98.5)	57 (91.9)	24 (77.4)
5. สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียนนำเงินไป ซื้อเครื่องแบบตรงตามวัตถุประสงค์ทุกคน	59 (89.4)	62 (100.0)	22 (71.0)
6. สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียนมี เครื่องแบบจริง	58 (87.9)	56 (90.3)	23 (74.2)

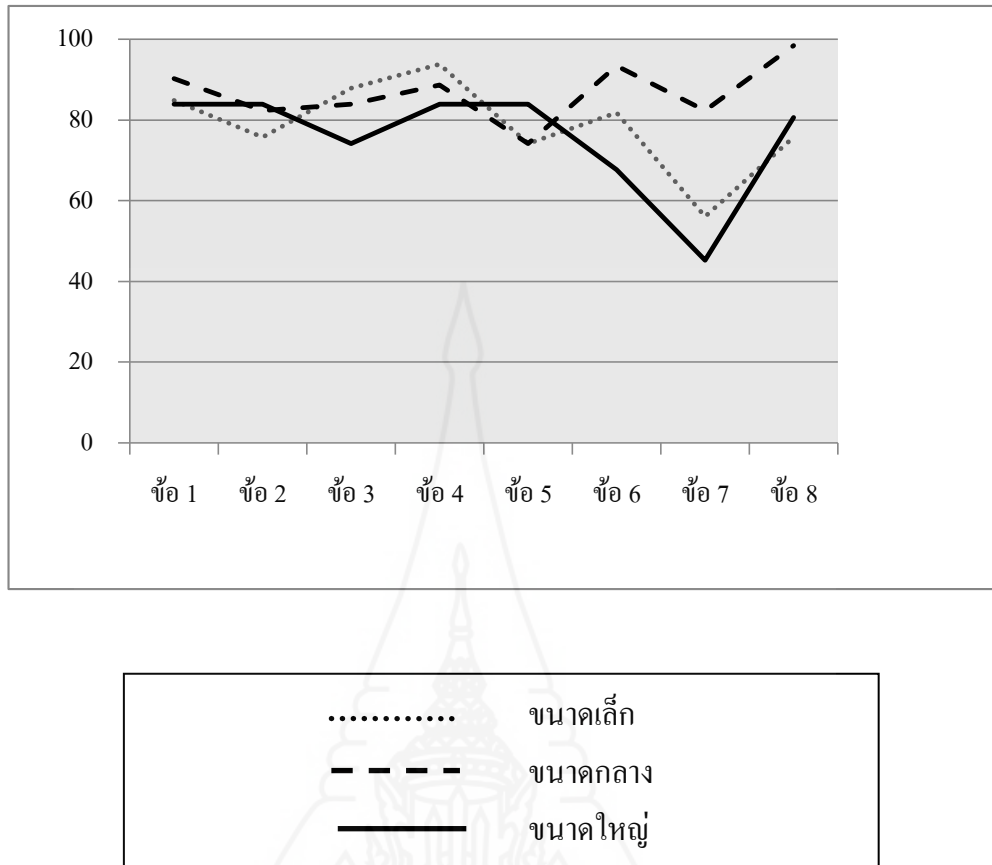

ภาพที่ 4.7 สภาพการดำเนินงานด้านเครื่องแบบนักเรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

จากตารางที่ 4.8 และภาพที่ 4.7 แสดงให้เห็นว่า เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านเครื่องแบบนักเรียน เสร็จสิ้นทุกรายการ ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่มี 3 รายการที่ดำเนินการได้จำนวนน้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด ได้แก่ สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้อเครื่องแบบนักเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน คิดเป็นร้อยละ 77.4 สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียนมีเครื่องแบบจริง คิดเป็นร้อยละ 74.2 และสถานศึกษาได้ติดตามดูแลว่านักเรียนนำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนตรงตามวัตถุประสงค์ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 71.0

ตารางที่ 4.9 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ด้านกิจกรรม
พัฒนาผู้เรียน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา (n=159)

ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	การดำเนินงานเสร็จสิ้นแล้ว		
	ขนาดเล็ก (ร้อยละ)	ขนาดกลาง (ร้อยละ)	ขนาดใหญ่ (ร้อยละ)
1. สถานศึกษาได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับ นักเรียน ตามแนวการดำเนินงานของ สพฐ.	56 (84.8)	56 (90.3)	26 (83.9)
2. สถานศึกษากำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดย ผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	50 (75.8)	51 (82.3)	26 (83.9)
3. สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมวิชาการอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง	58 (87.9)	52 (83.9)	23 (74.2)
4. สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมคุณธรรมอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง	62 (93.9)	55 (88.7)	26 (83.9)
5. สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ ยุวอาสาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	49 (74.2)	46 (74.2)	26 (83.9)
6. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	54 (81.8)	58 (93.5)	21 (67.7)
7. สถานศึกษาให้บริการสารสนเทศ ICT ปีละ 40 ชั่วโมง ต่อคน	37 (56.1)	51 (82.3)	14 (45.2)
8. สถานศึกษามีการจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมเป็นไปตาม ระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และ ตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ	37 (75.8)	61 (98.4)	25 (80.6)

ภาพที่ 4.8 สภาพการดำเนินงาน ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

จากตารางที่ 4.9 และภาพที่ 4.8 แสดงให้เห็นว่า เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กมีการดำเนินงานที่เสร็จสิ้นเกินร้อยละ 80 ของสถานศึกษาขนาดเล็กทั้งหมด จำนวน 4 รายการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมคุณธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.9 การจัดกิจกรรมวิชาการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 87.9 การกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียน ตามแนวการดำเนินงานของ สพฐ. คิดเป็นร้อยละ 84.8 และการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 81.8 ส่วนรายการที่สถานศึกษาดำเนินงานต่ำกว่าร้อยละ 80 มี จำนวน 4 รายการ ได้แก่ การกำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 75.8 การจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ คิดเป็น

ร้อยละ 75.8 การจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ ยุวกาชาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 74.2 และการให้บริการสารสนเทศICT ปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน คิดเป็นร้อยละ 56.1

ส่วนสถานศึกษาขนาดกลาง พบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินงานเกือบทุกรายการเสร็จสิ้นเกินร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด โดยรายการ 3 อันดับแรกได้แก่ การจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรม เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ คิดเป็นร้อยละ 98.4 การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 93.5 และการกำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนตามแนวการดำเนินงานของ สพฐ.คิดเป็นร้อยละ 90.3

ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินการได้เสร็จสิ้นน้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด มี 1 รายการ คือ การจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ ยุวกาชาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 74.2

สำหรับสถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า ส่วนใหญ่เกินร้อยละ 80 ดำเนินงานเกือบทุกรายการเสร็จสิ้น ยกเว้น 3 รายการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมวิชาการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 74.2 การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 67.7 และการให้บริการสารสนเทศICT ปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน คิดเป็นร้อยละ 45.2

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาด สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านหนังสือเรียน ด้านอุปกรณ์การเรียน และด้านเครื่องแบบนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเกือบทุกรายการ เกินร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมดในแต่ละขนาด ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่ยังมีบางรายการในแต่ละด้านที่สถานศึกษาดำเนินการได้น้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด สำหรับด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาขนาดกลาง ดำเนินการได้แล้วเสร็จในแต่ละรายการเกินร้อยละ 80 ได้มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

การวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากคำตอบของคำถามที่มีลักษณะตรวจสอบรายการและคำถามปลายเปิดของแบบสอบถามจำนวน 159 ฉบับ โดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ และสรุปสภาพปัญหาข้อเสนอแนะ ซึ่งผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของสถานศึกษาจำแนกตามสภาพปัญหาการดำเนินงาน
ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

ประเด็นสภาพปัญหา	มีปัญหา		ไม่มีปัญหา	
	จำนวน (สถานศึกษา)	ร้อยละ	จำนวน (สถานศึกษา)	ร้อยละ
1. หนังสือเรียน	62	39.0	97	61.0
2. อุปกรณ์การเรียน	20	12.6	139	87.4
3. เครื่องแบบนักเรียน	21	13.2	138	86.8
4. กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	14	8.8	145	91.2

จากตารางที่ 4.10 พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สงขลา เขต1 ส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในประเด็นหนังสือเรียน จำนวน 62 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 39.0 รองลงมา คือ ประเด็นเครื่องแบบนักเรียน จำนวน 21 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 13.2 ประเด็นอุปกรณ์การเรียน จำนวน 20 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.6 และประเด็นกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 14 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 8.8 ตามลำดับ

ส่วนสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นมีผู้ตอบแบบสอบถามกล่าวถึง สภาพปัญหาประเด็นหนังสือเรียนซึ่งหลายโรงเรียนมีปัญหาคล้ายกันในเรื่องเกี่ยวกับการสั่งซื้อหนังสือเรียนเพิ่มเติมไม่เพียงพอกับจำนวนที่ต้องใช้จริง ได้รับหนังสือล่าช้าไม่ทันก่อนเปิดภาคเรียน หนังสือเรียนที่มีอยู่ในบางรายวิชาขาดเสียหายยากต่อการนำมาใช้ใหม่ บางรายวิชาไม่ต้องการจัดซื้อเพิ่มเติม แต่ก็ได้รับงบประมาณให้จัดซื้อเพิ่ม ในขณะที่บางรายวิชาต้องการใช้หนังสือเพิ่มเติมมากไม่สามารถจัดซื้อได้ซึ่งในประเด็นในการจัดซื้อหนังสือเรียนส่วนใหญ่ผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะกล่าวว่าการจัดซื้อหนังสือเรียนควรให้โรงเรียนเป็นผู้ตัดสินใจในการสั่งซื้อเองไม่ควรกำหนดกรอบการสั่งซื้อเพิ่มเติม ควรสั่งซื้อตามจำนวนที่ต้องการใช้จริง บางโรงเรียนเสนอให้มีการแจกหนังสือเรียน โดยไม่มีการเรียกคืน

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนและเครื่องแบบนักเรียนพบว่าบางส่วนมีสภาพปัญหาเกี่ยวกับการเรียกเก็บใบเสร็จคืนจากผู้ปกครองล่าช้า และมีข้อเสนอแนะประเด็นดังกล่าวว่า ควรมีการยืดหยุ่นให้โรงเรียนกำหนดวิธีการจัดการเอง โดยผู้ตอบแบบสอบถามบางรายให้เหตุผลว่า เมื่อแจกเงินไปแล้วมีผู้ปกครองบางส่วนไม่นำใบเสร็จมาส่ง จึงยากในการเรียกเก็บหากใช้วิธีการจัดการตามแนวทางการดำเนินการที่กำหนดมา

สำหรับประเด็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพบว่าบางส่วนมีปัญหาในประเด็นการจัดการเรียนการสอนด้าน ICT เนื่องจากคอมพิวเตอร์ที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนทั้งโรงเรียน หากต้องจัดให้ครบทุกคนครบทุกชั้น เนื่องจากที่ผ่านมาจัดให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ตอบแบบสอบถามบางรายกล่าวถึงสภาพปัญหาในประเด็นนี้ว่าจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์และห้องเรียนไม่เพียงพอ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1

1.1.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ศึกษาจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 จำนวน 159 แห่ง โดยจำแนกสถานศึกษาในสังกัดเป็น 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดใหญ่ จำนวน 31 แห่ง ขนาดกลาง จำนวน 62 แห่ง และขนาดเล็กจำนวน 66 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูที่รับผิดชอบดำเนินการตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี สถานศึกษาละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 159 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจำนวน 1 ฉบับ เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 4 ด้าน ได้แก่ หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดย

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวทางนโยบายเรียนฟรี 15 ปีของรัฐบาล มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .67 ถึง 1.00 และมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .87

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการศึกษาวิจัย โดยประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 ในการส่งแบบสอบถาม จำนวน 159 ชุด ไปยังสถานศึกษาที่เป็นประชากรในการวิจัย พร้อมทั้งส่งหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยตนเองพร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องและคัดเลือกรับที่สมบูรณ์ ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมา และเป็นฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 159 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา และข้อมูลตัวแปรที่มุ่งศึกษา คือ สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 รวมทั้งสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลด้วยตารางและกราฟ

1.4 ผลการวิจัย

1.4.1 สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด ดำเนินงานเสร็จสิ้นทุกรายการ ทั้งด้านหนังสือเรียน ด้านอุปกรณ์การเรียน และด้านเครื่องแบบนักเรียน ส่วนด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนพบว่า บางรายการที่มีสถานศึกษาจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินงานเสร็จสิ้น และบางรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินการได้ไม่ถึงร้อยละ 80 โดยรายละเอียดของการดำเนินงานแต่ละด้านมีดังนี้

1) ด้านหนังสือเรียน พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ส่วนใหญ่ จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมดได้ดำเนินงานเสร็จสิ้นทุกรายการ โดยรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้นเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาหนังสือเรียน การจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการชุดเงิน และการคัดเลือกหนังสือเรียนโดยผ่านการพิจารณา

คัดเลือกจากคณะกรรมการวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษา และกรรมการภาคี 4 ฝ่าย ส่วน
รายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นน้อยกว่ารายการอื่น คือ การมีระบบหนังสือเยี่ยมเรียน

2) ด้านอุปกรณ์การเรียน พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ส่วนใหญ่ จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษา
ทั้งหมดได้ดำเนินงานเสร็จสิ้นทุกรายการ โดยรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้น
เป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ การแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน การ
ให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุกคน และการจัดทำ
หลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นน้อยกว่ารายการอื่น คือ
สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้ออุปกรณ์การเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน

3) ด้านเครื่องแบบนักเรียน พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ส่วนใหญ่ จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษา
ทั้งหมดได้ดำเนินงานเสร็จสิ้นทุกรายการ โดยรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้น
เป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน การแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คน
เพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 96.2 และการให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือ
ชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุกคน ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นน้อย
กว่ารายการอื่น คือ การติดตามดูแลว่านักเรียนมีเครื่องแบบจริง

4) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ส่วนใหญ่ จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของ
สถานศึกษาทั้งหมดได้ดำเนินงานเสร็จสิ้นมีเพียง 5 รายการ โดยรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่
ดำเนินงานเสร็จสิ้นเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ การจัดกิจกรรมคุณธรรม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การ
กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนตามแนวการดำเนินงานของ สพฐ. และการจ่ายเงินใน
แต่ละกิจกรรมเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และตามระเบียบ
ปฏิบัติของทางราชการ ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นไม่ถึงร้อยละ 80 มี 3 รายการ
เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การกำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยผ่านความ
เห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน การจัดกิจกรรมลูกเสือ/
เนตรนารี/ยุวกาชาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และการให้บริการสารสนเทศ ICT ปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน

1.4.2 ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ใน 4

ด้าน ได้แก่ (1) ด้านหนังสือเรียน (2) ด้านอุปกรณ์การเรียน (3) ด้านเครื่องแบบนักเรียน และ (4) ด้าน
กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ
ขนาดใหญ่ รายละเอียดของการดำเนินงานแต่ละด้านมีดังนี้

1) ด้านหนังสือเรียน พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินงานเสร็จสิ้นทุกรายการ ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่มี 3 รายการที่ดำเนินการได้จำนวนน้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดระบบหนังสือเรียน และการมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่ายชัดเจน

2) ด้านอุปกรณ์การเรียน พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินงานเสร็จสิ้นทุกรายการ ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่มี 3 รายการที่ดำเนินการได้จำนวนน้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน การได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้ออุปกรณ์การเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน และการติดตามดูแลว่านักเรียนนำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนตรงตามวัตถุประสงค์ทุกคน

3) ด้านเครื่องแบบนักเรียน พบว่า สถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินงานเสร็จสิ้นทุกรายการ ส่วนสถานศึกษาขนาดใหญ่มี 3 รายการที่ดำเนินการได้จำนวนน้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้อเครื่องแบบนักเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน การติดตามดูแลว่านักเรียนมีเครื่องแบบจริง และการติดตามดูแลว่านักเรียนนำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนตรงตามวัตถุประสงค์ทุกคน

4) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาขนาดกลาง ดำเนินการได้แล้วเสร็จในเกือบทุกรายการเกินร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด ยกเว้น 1 ด้าน คือ การจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่มีรายการที่ดำเนินงานได้น้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด มี 3 รายการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมวิชาการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และการให้บริการสารสนเทศ ICT ปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กมีรายการที่ดำเนินงานน้อยกว่าร้อยละ 80 มี 4 รายการ ได้แก่ การกำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ การจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และการให้บริการสารสนเทศ ICT ปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน

1.4.3 สภาพปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี พบว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ส่วนใหญ่มีปัญหาการดำเนินงานด้านหนังสือเรียน รองลงมาได้แก่ เครื่องแบบนักเรียน อุปกรณ์การเรียน และกิจกรรม

พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ส่วนข้อเสนอแนะการดำเนินงานได้แก่ ด้านหนังสือเรียนควรให้โรงเรียนเป็นผู้ตัดสินใจเองในการสั่งซื้อ ไม่ควรกำหนดกรอบการสั่งซื้อเพิ่มเติมที่เท่ากันในทุกรายวิชา ควรให้โรงเรียนดำเนินการสั่งซื้อ ตามความต้องการใช้จริง หรืออาจจะเป็นการแจกหนังสือเรียนฟรี โดยที่ไม่มี การเรียกคืน

2. อภิปรายผล

ข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

2.1 สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ใน 4 ด้าน ได้แก่ หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีสภาพการดำเนินงานโดยรวมเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี เพื่อตอบสนองเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2553) ที่กำหนดให้นโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ เป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 15 ปี ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งประเภทสามัญศึกษาและประเภทอาชีวศึกษา อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามสิทธิที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนของผู้ปกครอง ทั้งนี้รัฐบาลได้สนับสนุนค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จนถึงปัจจุบัน และได้มีการขับเคลื่อนนโยบายสู่สถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาทุกระดับต้องดำเนินการต่อเนื่อง ทั้งนี้เขตพื้นที่การศึกษาต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนประชาสัมพันธ์การดำเนินงานมีปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจนสู่ระดับปฏิบัติซึ่งหมายถึงสถานศึกษา เมื่อผู้บริหารและครูเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี แล้ว จึงได้ใส่ใจในการเตรียมความพร้อมดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรีอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อผลประโยชน์สูงสุดที่จะเกิดขึ้นในด้านการจัดการศึกษาคือคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับมานัส เจริญรัตน์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในสำนักงานเขตมีนบุรี จากผลการวิจัยพบว่า ในประเด็นผลการประเมินในภาพรวมด้านกระบวนการปฏิบัติงานตามโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพมีผลการประเมินในระดับที่สูงกว่าร้อยละ

80 ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในระดับที่สูงมากอันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินการตามกระบวนการคุณภาพ ซึ่งขับเคลื่อนให้โครงการความก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในทำนองเดียวกันการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 1 (2552) ที่ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี เขต 1 และ พบว่า ผู้บริหาร หัวหน้างาน และผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ความเข้าใจ ในการดำเนินงาน ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ในระดับมาก

นอกจากนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาทุกแห่งภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามแนวทางการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) เพื่อยกระดับคุณภาพผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้สูงขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดภาวิดา ชาราศรีสุทธิ (2547) ที่กล่าวไว้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) เป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมรับผิดชอบและร่วมมือในการพัฒนาองค์กรที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์กรและองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งคือ ทำให้สมาชิกทั้งองค์กรมีเป้าหมายเดียวกัน การมีส่วนร่วมเป็นการยินยอม และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะมีผลทั้งทางใจ การยอมรับ การสนับสนุน และผลต่อการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และการมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบในทำนองเดียวกันรัชชชัย เปรมปรีดี (2543) กล่าวว่า การจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานมีระบบระเบียบไม่ขัดกัน งานดำเนินไปด้วยดี การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรจะต้องอาศัยกระบวนการและขั้นตอน โดยผู้บริหารมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะเห็นได้ว่า

2.1.1 ด้านหนังสือเรียน จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมดได้ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านหนังสือเรียนเสร็จสิ้นทุกรายการ โดยรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้นเป็น 3 อันดับแรก เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาและคัดเลือกหนังสือเรียนซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษา และกรรมการภาคี 4 ฝ่าย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าหนังสือเรียนสำหรับนักเรียนเป็นอุปกรณ์สำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียนจึงต้องได้ผู้มีความรู้มีประสบการณ์ ผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการเรียนรู้ เช่นผู้ปกครองและนักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาและคัดเลือกหนังสือเรียนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการศึกษาระดับสูงต่อไป นอกจากนี้สถานศึกษายังต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ

ขั้นตอน ได้ มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน มีปฏิทินการปฏิบัติงานที่ชัดเจน เมื่อผู้บริหารและครูเข้าใจแนวทางการดำเนินงานด้านหนังสือเรียนก็จะทำให้ใส่ใจในการเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามพบว่ามียางรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นน้อยกว่ารายการอื่น คือการจัดระบบหนังสือยืมเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีข้อจำกัดคือ ตามหลักการ การสั่งซื้อเป็นการสั่งซื้อเพิ่มเติมตามยอดที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้กำหนด ในทางปฏิบัติไม่สามารถจัดให้นักเรียนยืมเรียนได้ เนื่องจากในบางรายวิชามีหนังสือสภาพชำรุดจำนวนมาก งบประมาณในการจัดซื้อที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการที่มีอยู่จริง จำนวนหนังสือที่สั่งซื้อไม่เพียงพอในการจัดให้นักเรียนยืมเรียนได้ครบทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของอ่องจิต เมธยะประภาส (2553) ที่พบว่าแนวทางในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านหนังสือเรียนที่ให้นักเรียนยังไม่เพียงพอต่อการใช้งานตลอดภาคเรียน/ปีการศึกษา ในทำนองเดียวกัน ฤทธิ์ธี พ่ออามาตย์ (2554: 55-56) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในโรงเรียนเทศบาล 5 (สมพรอภัยโส) สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม ผลการศึกษาพบว่า ในด้านปัจจัยนำเข้า ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนได้รับเงินงบประมาณเหมาะสมพอเพียงน้อยที่สุดคือค่าหนังสือเรียนและจากการศึกษาวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2552) ในเรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องการดำเนินงาน โครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ” พบว่าผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อความครบถ้วนของหนังสือเรียนที่ใช้ระบบยืมผู้ปกครองมีความพึงพอใจน้อยที่สุด

2.1.2 ด้านอุปกรณ์การเรียน จะเห็นได้ว่าการเรียนโดยรวมพบว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 1 จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมดได้ดำเนินงาน ด้านอุปกรณ์การเรียนเสร็จสิ้นทุกรายการ โดยเฉพาะรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน และการจัดทำเอกสาร สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุกคน จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาจัดทำหลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะโอนเงินงบประมาณค่าอุปกรณ์การเรียนซึ่งเป็นเงินอุดหนุนทั่วไปเข้าบัญชีเงินฝากของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาต้องจ่ายเงินสดให้กับผู้ปกครองนักเรียน และเพื่อนำไปซื้ออุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนของนักเรียนตามความต้องการ และให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการอย่างโปร่งใส ยุติธรรมและเป็นไปตามระเบียบ เพื่อให้ต้นสังกัดสามารถตรวจสอบได้ ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นน้อยกว่ารายการอื่น คือ การได้รับใบเสร็จรับเงิน

ค่าซื้ออุปกรณ์การเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการดำเนินการตามแนว การดำเนินงานที่กำหนดให้ผู้ปกครองรับเงินจากสถานศึกษา ก่อน และนำใบเสร็จที่ซื้อสินค้าจาก ทางร้านค้ามาส่งคืนให้กับสถานศึกษา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีความยุ่งยากและล่าช้าใน การดำเนินการเนื่องจากผู้ปกครองบางส่วนนำเงินดังกล่าวไปซื้อสินค้ากลับบ้านซึ่งไม่ได้ออก ใบเสร็จรับเงินที่ถูกต้อง จึงทำให้ต้องกลับไปแก้ไขใบเสร็จใหม่ หรือผู้ปกครองบางส่วนไม่เข้าใจ จึงมิได้มีการนำส่งใบเสร็จรับเงิน ด้วยเหตุนี้ทางสถานศึกษาจึงต้องมีการติดตามทวงถามทำให้เกิด ความล่าช้าในการดำเนินงานเช่นเดียวกับพรพรรณต์ สุวรรณอินทร์ (2552) พบว่าการดำเนินการ ของสถานศึกษาเกี่ยวกับค่าเครื่องแบบนักเรียนและค่าอุปกรณ์การเรียน โดยการจ่ายเงินให้ผู้ปกครอง นักเรียนไปดำเนินการจัดซื้อเองและให้นำใบเสร็จรับเงินมาแสดงสถานศึกษาเห็นว่าเป็นภาระว่าเป็น ภาระในการตรวจสอบติดตามใบเสร็จรับเงินเพราะทำให้เกิดความล่าช้าในการส่งหลักฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ แผ้วพลสง (2552) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาของผู้ปกครองที่มีต่อ นโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และได้เสนอแนะ ว่า ควรปรับระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับ ใบเสร็จรับเงิน บิลเงินสด ใบสำคัญรับเงิน ให้มีความ ยืดหยุ่นมากขึ้น

2.1.3 ด้านเครื่องแบบนักเรียน จะเห็นได้ว่าด้านเครื่องแบบนักเรียนพบว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษา สงขลา เขต 1 จำนวน มากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด ได้ดำเนินงาน ด้านเครื่องแบบนักเรียนเสร็จสิ้นทุก รายการ โดยเฉพาะรายการที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ดำเนินงานเสร็จสิ้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำ หลักฐานการจ่ายเงินชัดเจน การแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน และการจัดทำเอกสารให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุก คน จะเห็นได้ว่าแนวปฏิบัติของสถานศึกษาด้านเครื่องแบบนักเรียน มีความสอดคล้องกับด้าน หนังสือเรียน และอุปกรณ์การเรียน ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการแต่งตั้ง ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานที่ ชัดเจน พร้อมทั้งจัดทำหลักฐานการเบิกจ่ายเงินให้กับนักเรียน และผู้ปกครองเพื่อให้การดำเนินงานมีความโปร่งใส ยุติธรรมและเป็นไปตามกฎระเบียบ เพื่อให้ ต้นสังกัดตรวจสอบได้

ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นน้อยกว่ารายการอื่น คือ ได้มี การติดตามดูแลว่านักเรียนมีเครื่องแบบจริงหรือไม่อาจเป็นเพราะว่า การติดตามดูแลว่านักเรียนมี เครื่องแบบจริงเป็นประเด็นที่ทางสถานศึกษาไม่ค่อยให้ความสำคัญเนื่องจาก เงินเรียนฟรี 15 ปีอย่าง มีคุณภาพที่ทางรัฐจัดให้กับนักเรียนไม่เพียงพอในการใช้จ่ายจริง เพราะในสภาพความเป็นจริงราคา ชุดนักเรียน 1 ชุดสูงกว่าค่าเครื่องแบบนักเรียนที่รัฐให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นผู้ปกครองจึงใช้เงิน

มากกว่าที่ได้รับไปซื้อชุดนักเรียน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญสิริ พักตร์ผ่องศรี (2554) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การประเมิน โครงการเรียนฟรี 15 ปี ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการศึกษา พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้ปกครอง พบว่า ในประเด็นค่าใช้จ่ายในด้านเครื่องแบบนักเรียนส่วนใหญ่ใช้จ่ายมากกว่า ร้อยละ 84.2 โดยจะใช้จ่ายเงินมากกว่าเงินที่ได้รับระหว่าง 501-2,000 บาท ในทำนองเดียวกัน ธรรมนูญรัตน์ เจริญรัตน์ (2553) ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครในสำนักงานเขตมีนบุรี ในด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพ งานวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าแนวทางกระบวนการดำเนินงานตามโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพซึ่ง จัดสรรงบประมาณให้กับนักเรียนเป็นรายหัว ควรให้โรงเรียนสำรวจความต้องการของนักเรียน/ผู้ปกครองตามสภาพที่เป็นจริง แล้วให้แต่ละโรงเรียนบริหารงบประมาณเองภายในวงเงินที่ได้รับ จัดสรร หรือมอบเงินให้นักเรียน/ผู้ปกครองนักเรียน ไปบริหารจัดการเองภายใต้ขอบเขตที่กำหนด และจากงานวิจัยของ เสกสรร กาศโอสถ (2553) ได้ทำการศึกษา นโยบายเรียนฟรี 15 ปี โดยได้ ทำการศึกษาถึงผลดีและผลเสียของนโยบาย เรียนฟรี 15 ปี พบว่าผลเสียที่เกิดขึ้นเกิดจากเรื่องความ เท่าเทียมที่ไม่เท่าเทียม ได้แก่เด็กบางคนที่มีฐานะยากจน ก็ยังไม่สามารถมาเรียน ได้เท่ากับเด็ก อื่นๆ เนื่องจากยังต้องมีค่าใช้จ่ายเรื่องอาหารการกินค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็น ว่า การจัดงบประมาณให้นักเรียนตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพควรคำนึงถึงหลักความ เสมอภาคในการจัดสรรงบประมาณให้กับนักเรียนทุกคนทั่วถึงและสอดคล้องกับปัญหาและความ ต้องการที่แท้จริงของนักเรียน เพราะ นักเรียนบางกลุ่มที่มาจากครอบครัวฐานะยากจนมีความ ต้องการให้รัฐเข้าไปช่วยเหลือเป็นพิเศษมากกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะดี

2.1.4 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 จำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษา ทั้งหมดได้ดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเสร็จสิ้นมีเพียง 5 รายการ ส่วนรายการที่มีสถานศึกษาดำเนินงานเสร็จสิ้นไม่ถึงร้อยละ อาทิ การกำหนดกิจกรรม พัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานสถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กรอบการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประเด็นดังกล่าวกว้างมากสามารถ ปฏิบัติในช่วงเวลาใดก็ได้จนกว่าจะสิ้นปีการศึกษา หลายโรงเรียนจึงจึงไม่ได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้น ส่วนประเด็นที่มีสภาพการดำเนินเสร็จสิ้นน้อยที่สุด คือ การให้บริการสารสนเทศ ICT ปีละ 40 ชั่วโมงต่อคนในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ต้องติดตามเป็นพิเศษเนื่องจากสภาพปัญหาของแต่ละ โรงเรียนมีความแตกต่างกัน อาทิ สถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่ มีนักเรียนเป็นจำนวนมาก และมี

ห้องเรียนหลายห้องเรียน เมื่อนโยบายกำหนดให้มีการให้บริการสารสนเทศ ICT ปีละ 40 ชั่วโมง จากเดิมที่มีการเรียนการสอนและให้บริการด้าน ICT เฉพาะนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น ต้องปรับมาจัดการเรียนการสอนให้บริการด้าน ICT เพิ่มขึ้นขยาย ระดับเป็นชั้นอนุบาล 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษาจึงต้องการห้องปฏิบัติการในการ เรียนการสอน เกี่ยวกับสารสนเทศ ICT เพิ่มมากขึ้น ปัญหาดังกล่าวนี้ที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษาขนาด ใหญ่ในระยะเริ่มแรกของนโยบายมีผลกระทบคือ จำนวนห้องคอมพิวเตอร์ และจำนวนเครื่อง คอมพิวเตอร์ที่จะต้องให้บริการนักเรียนไม่เพียงพอ ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กปัญหาในเรื่องนี้จะมี น้อยกว่า ในประเด็นนี้สถานศึกษาขนาดเล็กบางส่วนมีปัญหาคือขาดครูผู้สอน แต่ที่เหมือนกันใน หลายโรงเรียนคือ ปัญหาการซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2.2 เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จำแนกตามขนาด โรงเรียน

จากการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ใน 4 ด้าน ได้แก่ หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานด้านหนังสือเรียน ด้านอุปกรณ์การเรียน และ ด้านเครื่องแบบนักเรียน ของสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้น เกือบทุกรายการเกินร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมดในแต่ละขนาด โดยเฉพาะในรายการที่ เกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อโดยถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การจัดทำหลักฐาน การใช้จ่าย และการติดตามดูแลว่านักเรียนได้นำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนและเครื่องแบบนักเรียน ตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาทั้งสองขนาดมีผู้บริหารสถานศึกษาและ หัวหน้าวิชาการที่เข้าใจหลักการและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จึงได้มีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ประกอบกับจำนวนนักเรียนของสถานศึกษาทั้งสองขนาดมี จำนวนไม่มากเกินไป จึงทำให้สามารถดำเนินการประชาสัมพันธ์และกำกับติดตามดูแลได้อย่างทั่วถึงมากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ที่พบว่า มีหลายรายการที่ยังดำเนินการได้น้อยกว่าร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย การจัดระบบหนังสือพิมพ์เรียน การ จัดทำและติดตามหลักฐานเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินเกี่ยวกับการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนและเครื่องแบบ นักเรียน รวมถึงการติดตามว่านักเรียนนำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนและเครื่องแบบนักเรียนตาม วัตถุประสงค์ครบทุกคน ซึ่งการดำเนินงานตามรายการเหล่านี้ต้องอาศัยการวางแผนการดำเนินงาน อย่างเป็นระบบโดยมีคณะกรรมการที่ร่วมพิจารณาและรับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีการติดตามประชุม

ปริกษาหารือกันเป็นระยะเนื่องจากเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ จึงอาจมีปัญหาที่ซับซ้อนกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับการจัดระบบหนังสือเรียนนั้นถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สถานศึกษาต้องเร่งดำเนินการแก้ไขเพราะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และทัศนคติต่อการเรียนของนักเรียน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอ่องจิต เมธยะประภาส (2553) ที่ได้ศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 และพบว่า ด้านหนังสือเรียนที่จัดให้นักเรียนยังไม่พอเพียงต่อการใช้งานตลอดภาคเรียนหรือตลอดปีการศึกษา อีกทั้งสถานศึกษาต้องพยายามดำเนินการด้านการจัดทำและติดตามหลักฐานเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินให้โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ แต่ทั้งนี้ต้องมีความยืดหยุ่น อย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของการใช้เงินของผู้ปกครอง เช่นเดียวกับงานวิจัยของณรงค์ แผ้วพลสง (2552) ที่ได้เสนอแนะว่า ควรปรับปรุงระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับใบเสร็จรับเงินใบสำคัญรับเงินให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

ส่วนด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สถานศึกษาขนาดกลางดำเนินงานได้แล้วเสร็จในแต่ละรายการได้เกินร้อยละ 80 ของสถานศึกษาทั้งหมด และดำเนินการได้มากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ยกเว้นในเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด ที่สถานศึกษาขนาดกลางต้องหาทางปรับปรุงการดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี นอกจากนี้ พบว่า ทั้งสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ยังดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการสารสนเทศ ICT ปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน ได้ไม่ถึงร้อยละ 80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ไม่มีความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนดังได้กล่าวไว้แล้ว และขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการสอนสารสนเทศ ICT อีกทั้งสถานศึกษาขนาดใหญ่ยังต้องปรับปรุงรายการเกี่ยวกับการจัดทำทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละครั้งให้เป็นไปตามระเบียบการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี เนื่องจากมีสถานศึกษาหลายแห่งจะจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการจัดทำทัศนศึกษาและกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด ในช่วงภาคเรียนที่ 2 จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียน

2.3 สภาพปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 1 ส่วนใหญ่มีสภาพปัญหาการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในประเด็นหนังสือเรียนพบว่าเกี่ยวกับเรื่องการสั่งซื้อหนังสือเรียนเพิ่มเติมไม่เพียงพอกับจำนวนที่ต้องใช้จริง ได้รับหนังสือล่าช้าไม่ทันก่อนเปิดภาคเรียน หนังสือเรียนที่มีอยู่ในบางรายวิชาชำรุดเสียหายยากต่อการนำมาใช้ใหม่ บางรายวิชาไม่ต้องการจัดซื้อเพิ่มเติม แต่ก็ได้รับงบประมาณให้จัดซื้อเพิ่ม ในขณะที่บางรายวิชาต้องการใช้หนังสือเพิ่มเติมมากไม่สามารถจัดซื้อ หนังสือที่จัดซื้อไม่ตรงกับความต้องการของผู้สอน

เนื่องจากไม่สามารถสั่งซื้อใหม่ได้ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้สั่งซื้อเพิ่มเติมได้ไม่เกินร้อยละ 30 ของผู้เรียนทั้งหมดในทุกรายวิชา ซึ่งในทางปฏิบัติจริงไม่สามารถทำได้ เนื่องจากในบางรายวิชาเช่นคณิตศาสตร์ ภาษาไทย ต้องใช้เรียนทุกวัน หนังสือเรียนจะมีสภาพชำรุดมากกว่าหนังสือเรียนที่ใช้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีโดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะแยกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ ดังนี้

3.1.1 ระดับนโยบาย

1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 ควรสำรวจสภาพปัญหาของการดำเนินงานเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงในการวางแผนปรับปรุงนโยบายเรียนฟรี 15 ปีให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักการของการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และความเสมอภาค

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ควรสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนด้านสารสนเทศ ICT ของสถานศึกษา เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาทั้งด้านสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยอย่างเพียงพอเหมาะสมและพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการจัดการเรียนการสอน

3) หน่วยงานระดับนโยบายควรกำกับติดตามและประเมินการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงนโยบายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.1.2 ระดับปฏิบัติ

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความรู้กับครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับระเบียบและแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินงานของสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

3) สถานศึกษาควรพัฒนาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาในทุกภาคเรียนให้เป็นปัจจุบัน มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักการของการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเสมอภาค

4) สถานศึกษาควรจัดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อคุณภาพความความต้องการที่แท้จริงเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาซึ่งจะเป็นฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ ในการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี สำหรับหน่วยงานต้นสังกัดต่อไป

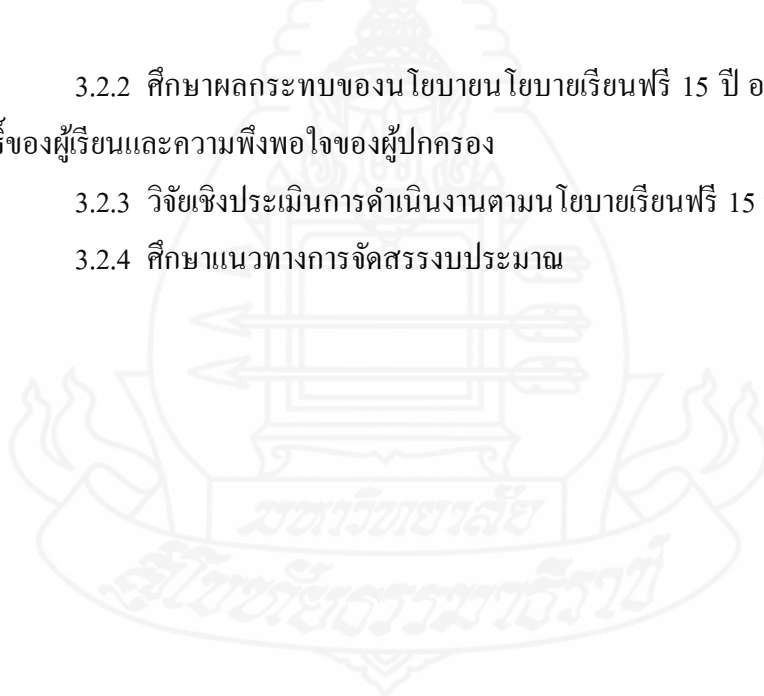
3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ศึกษาทัศนคติของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ

3.2.2 ศึกษาผลกระทบของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและความพึงพอใจของผู้ปกครอง

3.2.3 วิจัยเชิงประเมินการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 อย่างมีคุณภาพ

3.2.4 ศึกษาแนวทางการจัดสรรงบประมาณ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ (2552) *แนวนโยบายการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ*
กรุงเทพมหานคร ชุมชนุสสทกรณประเทศไทย
- _____ (2553) *แนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี เรียนดี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ*
ปีงบประมาณ 2553 กรุงเทพมหานคร ชุมชนุสสทกรณการเกษตร แห่งประเทศไทย
- กลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุทัยธานีเขต 1.
(2552) *การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพของ*
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานีเขต 1 อุทัยธานี ม.ป.ท.
- กำพล ฤทธิรักษา (2545) “ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ใน
โรงเรียนแกนนำปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
นครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา
สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
- จิระ งอกศิลป์ (2552) *เส้นทางสู่วิชาชีพครู ชุดสรุปและเก็บข้อสอบวิชาความรู้ พิมพ์ครั้งที่ 2*
ชัยภูมิ จิระติวเตอร์
- ณรงค์ แก้วพลสง และคณะ (2552) “ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
อย่างมีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1” ค้นคืนวันที่ 25 ตุลาคม
2554 จาก: <http://www.buriram1.go.th>.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ (2552) *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS พิมพ์ครั้งที่ 10*
กรุงเทพมหานคร บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี
- ธีระ รุญเจริญ (2550) *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา*
พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร ข้าวฟ่าง
- บุญชม ศรีสะอาด (2538) *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2550) *รวมบทความ การวิจัย การวัดและประเมินผล พิมพ์ครั้งที่ 2*
นนทบุรี นิต้าการพิมพ์
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2547) *การจัดและการพัฒนาองค์การทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 3*
กรุงเทพมหานคร ข้าวฟ่าง
- _____ (2549) *การจัดและการพัฒนาองค์การทางการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 6* กรุงเทพมหานคร
ข้าวฟ่าง

กรุงเทพโพลล์ (2552) “ประเมินผลงาน 6 เดือนรัฐบาล นายฯ อภิสิทธิ์” คืบค้นวันที่ 22 ตุลาคม

2554 จาก: <http://www.aksorn.com>.

วิโรจน์ สารรัตน์ (2545) *การบริหารโรงเรียนแบบกระจายอำนาจ* กรุงเทพมหานคร ทิพย์วิสุทธิ
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545) “ความหมายของการบริหารจัดการ” คืบค้นวันที่ 25 ตุลาคม

2554 จาก: <http://www.bloggang.com>.

สายัณฑ์ รุ่งป่าสัก (2551) “รูปแบบการบริหารโรงเรียนในทศวรรษหน้า” คืบค้นวันที่ 25 ตุลาคม

2554 จาก: <http://www.krubannok.com/resaerch.htm>.

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2543) *ความหมายของการบริหารจัดการ* กรุงเทพมหานคร ดอกหญ้า

อ่องจิต เมษะประภาส (2552) *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมี
คุณภาพ* กรุงเทพมหานคร มติชน

ชญ์รัตน์ เจริญรัตน์ (2553) “การประเมินโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพของโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานครในสำนักงานเขตมีนบุรี” ปรินญาณีพันธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (วิทยาการการประเมิน) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เพ็ญศิริ พักตร์พ่องศรี (2554) “การประเมินโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในจังหวัดเชียงใหม่” การค้นคว้า
แบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มานัส เจริญรัตน์ (2553) *การประเมินโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพของโรงเรียนวัด
บำเพ็ญเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานครในสำนักงานเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร
โรงเรียนวัดบำเพ็ญเหนือ*

ฤทธิณี พ่ออามาตย์ (2554) “การประเมินโครงการเรียนฟรี 15 ปี ในโรงเรียนเทศบาล 5 (สมพร
อภัยโส) สังกัดเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม” รายงานการศึกษาอิสระ
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต (2552) *รายงานสรุปผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่
เกี่ยวข้องการดำเนินงานโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ การวิจัยเชิงสำรวจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*

เสกสรร กาศโอสถ (2553) *ผลดีและผลเสียของนโยบายเรียนฟรี 15 ปี* กรุงเทพมหานคร ม.ป.พ.

สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) *รายงานสรุปผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องการ
ดำเนินโครงการเรียน ฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ* กรุงเทพมหานคร ม.ป.ท.

พรหมมนต์ สุวรรณอินทร์ (2552) *การนำนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษา ในเขตตรวจราชการกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร สำนักบริหารยุทธศาสตร์ และบูรณาการการศึกษา.*

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญทัศน์*

วิจิตร ศรีสอ้าน (2534) “แนวคิดทางการบริหาร.” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาหลักและระบบการบริหารการศึกษา* หน่วยที่ 2 หน้า 43 พิมพ์ครั้งที่ 7 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2551) “แนวคิดการบริหารทรัพยากรการศึกษา” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารทรัพยากรการศึกษา* หน่วยที่ 1 หน้า 1-57 พิมพ์ครั้งที่ 11 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (ม.ป.ป.) “แนวคิดเรื่องความเสมอภาคทางการศึกษา” ค้นคืนวันที่ 16 มกราคม 2010 จาก

http://www.tobethai.org/autopage2/show_page.php?h=22&s_id=38&d_id=38

Monk, D. H. & Plecki, M. L. (1999). “Generating and managing resources for school improvement.” In J. Murphy and K. S. Louis (Eds.), *Handbook of research on educational administration* (2nd ed.), (pp. 491-509). San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Giesinger, J. (2010). “Freewilleducation.” *Journal of Philosophy of Education* .p.4.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)

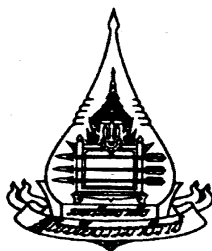
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. **ชื่อ** ดร.นพรัตน์ มะเห
สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง
ตำแหน่ง อาจารย์
วุฒิการศึกษา วท.บ.วาริชศาสตร์ วท.บ.เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ประมง
 ป.คร.วิทยาศาสตร์การอาหาร
ประสบการณ์หรือความชำนาญ รองผู้อำนวยการสำนักวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
 ราชมงคลศรีวิชัย การจัดการเรียนรู้

2. **ชื่อ** นายภูมินทร์ ทองคงแก้ว
สถานที่ทำงาน โรงเรียนวัดทุ่งขี้โม่สิตาราม
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทุ่งขี้โม่สิตาราม
 วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
วุฒิการศึกษา ค.บ.(เกษตร) กศ.ม.(บริหารการศึกษา)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ การบริหารการศึกษา การจัดการเรียนรู้

3. **ชื่อ** นายไพบุลย์ คำสมุทร
สถานที่ทำงาน โรงเรียนพะปู้เงาะ
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนพะปู้เงาะ
 วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
วุฒิการศึกษา ค.บ.(การศึกษาปฐมวัย) ศศ.ม (บริหารการศึกษาจาก
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)
ประสบการณ์หรือความชำนาญ การบริหารการศึกษา การจัดการเรียนรู้
 เทคโนโลยีสารสนเทศ

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ แขนงวิชาบริหารการศึกษา
 แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง
 การศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

.....
 แบบสอบถามผู้บริหาร/ครู

คำชี้แจง

1. คำตอบของท่านจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อตัวท่านเองแต่อย่างใด
2. แบบสอบถามครุชุดนี้ มี 3 ตอน คือ
 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1
 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบาย
 เรียนฟรี 15 ปีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาสงขลา เขต 1
3. โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและครบทุกข้อ
4. โปรดส่งผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือฝากส่งกับผู้อำนวยการสถานศึกษาของท่าน
 ขอขอบคุณในความร่วมมือของทุกๆท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย อันจะส่งผลให้การศึกษา
 งานวิจัยชิ้นนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี

นางปรีดา เหมรัมย์

นักศึกษานิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เพื่อการศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปีในสถานศึกษาของท่านและนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรีในระดับเขตพื้นที่ต่อไป จึงขอความกรุณาท่านได้โปรดตอบคำถามตามข้อเท็จจริงผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้รับผิดชอบในเรื่องนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

2. กรุณาทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1 เพศ

[ ] ชาย [ ] หญิง

2 ตำแหน่ง

[ ] ผู้บริหาร [ ] ครู

3 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

[ ] ต่ำกว่า 5 ปี [ ] 5-10 ปี [ ] มากกว่า 10 ปี

4 ขนาดของโรงเรียน

[ ] ขนาดเล็กมีนักเรียนไม่เกิน 120 คน

[ ] ขนาดกลางมีนักเรียน 121 – 300 คน

[ ] ขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1

คำชี้แจง

แบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี

ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1

กรุณาอ่านแบบสอบถามแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพการดำเนินงานที่เป็นจริงมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้ คือ

ตัวอย่าง

ข้อ	การดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี	สภาพการดำเนินงาน			สำหรับผู้วิจัย
		ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว	อยู่ระหว่างดำเนินการ	ยังไม่ดำเนินการ	
0	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย ชัดเจน.....	.....	✓	.....	☐
00	มีการจัดระบบหนังสือพิมพ์เรียน.....	✓	.....	.....	☐

จากตัวอย่าง ข้อ 0 สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่ายชัดเจน สภาพการดำเนินงานอยู่ในระหว่างดำเนินการ

จากตัวอย่าง ข้อ 00 สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ด้านการจัดระบบหนังสือพิมพ์เรียนสภาพการดำเนินงานได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว

แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1
มีจำนวน 28 ข้อ กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อตามสภาพการดำเนินงานที่เป็นจริงที่สุด

ข้อ	การดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี	สภาพการดำเนินงาน			สำหรับ ผู้วิจัย
		ดำเนินการ เสร็จสิ้นแล้ว	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ยังไม่ ดำเนินการ	
	ด้านหนังสือเรียน (8 ข้อ)				
1	สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ วิชาการชัดเจน	.....	.....	.....	☐
2	สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่ายชัดเจน	.....	.....	.....	☐
3	สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการ ร่วมกันพิจารณาหนังสือเรียนชัดเจน	.....	.....	.....	☐ ☐
4	สถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกหนังสือเรียน โดยผ่านการพิจารณาคัดเลือกจาก คณะกรรมการวิชาการ คณะกรรมการ สถานศึกษา และกรรมการภาคี 4 ฝ่าย	.....	.....	.....	☐
5	สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อโดยถือปฏิบัติตาม ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	.....	.....	.....	☐
6	สถานศึกษาแต่งตั้งให้คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากประชาชนร่วม เป็นคณะกรรมการจัดซื้อและคณะกรรมการ ตรวจรับพัสดุอย่างน้อย 1 คน	.....	.....	.....	
7	สถานศึกษามีการจัดระบบหนังสือพิมพ์เรียน	.....	.....	.....	☐
8	สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดซื้อหนังสือเรียน ทันก่อนเปิดภาคเรียน	.....	.....	.....	☐
	ด้านอุปกรณ์การเรียน (6 ข้อ)				
9	สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คนเพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน	.....	.....	.....	☐

ข้อ	การดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี	สภาพการดำเนินงาน			สำหรับ ผู้วิจัย
		ดำเนินการ เสร็จสิ้นแล้ว	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ยังไม่ ดำเนินการ	
10	สถานศึกษาได้มีการจัดทำหลักฐานการจ่ายเงิน ชัดเจน	.....	.....	.....	☐
11	สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครอง ลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงิน ครบทุกคน	.....	.....	.....	☐
12	สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้ออุปกรณ์ การเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน	.....	.....	.....	☐
13	สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียน มีอุปกรณ์การเรียนจริง	.....	.....	.....	☐
14	นักเรียนนำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนตรงตาม วัตถุประสงค์ทุกคน	.....	.....	.....	☐
ด้านรูปแบบนักเรียน (8 ข้อ)					
15	สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คน เพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน	.....	.....	.....	☐
16	สถานศึกษาได้มีการจัดทำหลักฐานการจ่ายเงิน ชัดเจน	.....	.....	.....	☐
17	สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครอง ลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงิน ครบทุกคน	.....	.....	.....	☐
18	สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้อ เครื่องแบบนักเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครอง ครบทุกคน	.....	.....	.....	☐
19	สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียน มีเครื่องแบบจริง	.....	.....	.....	☐
20	นักเรียนนำเงินไปซื้อเครื่องแบบตรงตาม วัตถุประสงค์ทุกคน	.....	.....	.....	☐

ข้อ	การดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี	สภาพการดำเนินงาน			สำหรับ ผู้วิจัย
		ดำเนินการ เสร็จสิ้นแล้ว	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ	ยังไม่ ดำเนินการ	
21	ด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (8 ข้อ) สถานศึกษาได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนตามแนวการดำเนินงานของ สพฐ.	.....	.....	.....	☐ ☐
22	สถานศึกษาได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของนักเรียนโดยผ่านความเห็นชอบ ร่วมกันของภาคี 4 ฝ่ายและคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	.....	.....	.....	☐
23	สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมวิชาการ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	.....	.....	.....	☐
24	สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมคุณธรรม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	.....	.....	.....	☐
25	สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/ เนตรนารี/ยุวกาชาด อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	.....	.....	.....	☐
26	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษา อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	.....	.....	.....	☐
27	สถานศึกษาให้บริการสารสนเทศ ICT อย่างน้อยปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน	.....	.....	.....	☐ ☐
28	สถานศึกษามีการจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรม เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ นโยบายเรียนฟรี 15 ปี และตามระเบียบปฏิบัติ ของทางราชการ	.....	.....	.....	

ตอนที่ 3

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบาย
เรียนฟรี 15 ปีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา

เขต 1

คำชี้แจง แบบสอบถามตอนที่ 2 ผู้วิจัยประสงค์ที่จะศึกษาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 (กรุณาอ่านแบบสอบถามแล้วตอบคำถามให้ตรงกับสภาพการดำเนินงานที่เป็นจริงมากที่สุด)

ข้อ	ด้าน	ปัญหา(เดิม เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □)	สภาพปัญหา (ถ้ามี)	ข้อเสนอแนะ
1	หนังสือเรียน	☐ มี ☐ ไม่มี	....	....
2	อุปกรณ์การเรียน	☐ มี ☐ ไม่มี	....	....
3	เครื่องแบบนักเรียน	☐ มี ☐ ไม่มี	....	....
4	กิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน	☐ มี ☐ ไม่มี	....	....

ภาคผนวก ค
หนังสือประสานงาน

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ ๑๐1

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๖ มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นายไพฑูรย์ คำสมุทร

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางปริดา เหมรัมย์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1" ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ ๑๐๑

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๖ มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นายภูมินทร์ ทองคงแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางปรีดา เหมรัมย์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1" ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอบุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดาบุรี)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 102

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๖ มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน คร.นพรัตน์ มะเห

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางปรีดา เหมรัมย์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง สภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1" ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ) 100

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๖ มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ด้วยนางปริดา เหมรัมย์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องสภาพการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระจาก สถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/ 4๐1

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒ มิถุนายน 2554

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือ
เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

คิ้วนางปริดา เหมรัมย์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษาศาสาวิชา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องสภาพการดำเนินงาน
ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สงขลา เขต 1

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โคชใช้
แบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการ โรงเรียนที่รับผิดชอบ
เรื่องนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน
และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี
ทั้งในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษาสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือ ตาม
วัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ จินตานุรักษ์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2503-2870

โทรสาร. 0-2503-3566-7

ภาคผนวก ง
คุณภาพเครื่องมือวิจัย

ประเด็นพิจารณาแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน
ตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1 มีจำนวน 28 ข้อ

ข้อที่	ประเด็นพิจารณา	คะแนนพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			IOC = $\sum \frac{R}{N}$	ผลการประเมิน	
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
ด้านหนังสือเรียน							
1	สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	✓	
2	สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่ายชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	✓	
3	สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาหนังสือเรียนชัดเจน	+1	+1	+1	1.00	✓	
4	สถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกหนังสือเรียน โดยผ่านการพิจารณาคัดเลือกจากคณะกรรมการวิชาการ คณะกรรมการสถานศึกษา และกรรมการภาคี 4 ฝ่าย	+1	+1	+1	1.00	✓	
5	สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อโดยถือปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม	+1	+1	+1	1.00	✓	
6	สถานศึกษาแต่งตั้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อและคณะกรรมการตรวจรับพัสดุอย่างน้อย 1 คน	+1	+1	+1	1.00	✓	
7	สถานศึกษามีการจัดระบบหนังสือพิมพ์เรียน	+1	+1	+1	1.00	✓	
8	สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดซื้อหนังสือเรียนทันก่อนเปิดภาคเรียน	+1	+1	+1	1.00	✓	

ข้อที่	ประเด็นพิจารณา	คะแนนพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			IOC = $\sum \frac{R}{N}$	ผลการประเมิน	
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
ด้านอุปกรณ์การเรียน							
9	สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คน เพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน	+1	+1	+1	1.00	✓	
10	สถานศึกษาได้มีการจัดทำหลักฐานการจ่ายเงินสดเงิน	+1	+1	+1	1.00	✓	
11	สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุกคน	+1	+1	+1	1.00	✓	
12	สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้ออุปกรณ์การเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน	+1	+1	+1	1.00	✓	
13	สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียนมีอุปกรณ์การเรียนจริง	+1	+1	+1	1.00	✓	
14	นักเรียนนำเงินไปซื้ออุปกรณ์การเรียนตรงตามวัตถุประสงค์ทุกคน	+1	+1	+1	1.00	✓	
ด้านเครื่องแบบนักเรียน							
15	สถานศึกษาได้มีการแต่งตั้งผู้จ่ายเงินอย่างน้อย 2 คน เพื่อร่วมกันจ่ายเงินให้กับนักเรียน	+1	+1	+1	1.00	✓	
16	สถานศึกษาได้มีการทำหลักฐานการจ่ายเงินสดเงิน	+1	+1	+1	1.00	✓	
17	สถานศึกษาได้ให้นักเรียนหรือผู้ปกครองลงลายมือชื่อรับเงินในหลักฐานการจ่ายเงินครบทุกคน	+1	+1	+1	1.00	✓	
18	สถานศึกษาได้รับใบเสร็จรับเงินค่าซื้อเครื่องแบบนักเรียนจากนักเรียน/ผู้ปกครองครบทุกคน	+1	+1	+1	1.00	✓	
19	สถานศึกษาได้มีการติดตามดูแลว่านักเรียนมีเครื่องแบบจริง	+1	+1	+1	1.00	✓	
20	นักเรียนนำเงินไปซื้อเครื่องแบบตรงตามวัตถุประสงค์ทุกคน	+1	+1	+1	1.00	✓	

ข้อที่	ประเด็นพิจารณา	คะแนนพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ			IOC = $\sum \frac{R}{N}$	ผลการประเมิน	
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		ใช้ได้	ใช้ไม่ได้
ด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียน							
21	สถานศึกษาได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนักเรียนตามแนวการดำเนินงานของ สพฐ.	+1	+1	+1	1.00	✓	
22	สถานศึกษาได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน โดยผ่านความเห็นชอบร่วมกันของภาคี 4 ฝ่ายและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	+1	+1	+1	1.00	✓	
23	สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมวิชาการอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	+1	+1	0	0.67	✓	
24	สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมคุณธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	+1	+1	0	0.67	✓	
25	สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	+1	+1	0	0.67	✓	
26	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	+1	+1	0	0.67	✓	
27	สถานศึกษาให้บริการสารสนเทศ ICT อย่างน้อยปีละ 40 ชั่วโมงต่อคน	+1	+1	+1	1.00	✓	
28	สถานศึกษามีการจ่ายเงินในแต่ละกิจกรรมเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับนโยบายเรียนฟรี 15 ปี และตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ	+1	+1	+1	1.00	✓	

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	94.1333	31.4989	.1213	.8747
A2	93.8667	31.9816	.1625	.8711
A3	93.3333	31.3333	.0476	.8866
A4	94.0333	36.0333	-.4481	.9065
B1	92.9000	30.4379	.6602	.8642
B2	92.9667	29.5506	.7131	.8611
B3	92.9000	30.0241	.8136	.8619
B4	92.9000	30.7138	.5592	.8656
B5	92.9333	29.7885	.7413	.8616
B6	92.9000	31.6793	.2125	.8706
B7	92.9667	29.6885	.6748	.8619
B8	92.9000	30.5069	.6349	.8645
B9	92.8667	30.8782	.7092	.8655
B10	92.9000	30.0241	.8136	.8619
B11	92.8667	30.8782	.7092	.8655
B12	92.9667	30.9299	.3383	.8686
B13	92.9667	29.6195	.6939	.8615
B14	92.9333	32.2713	-.0040	.8745

B15	92.9000	31.2655	.3597	.8685
B16	92.8667	31.4989	.3993	.8687
B17	92.8667	30.8782	.7092	.8655
B18	92.9333	29.6506	.7845	.8608
B19	93.0000	30.6207	.3781	.8678
B20	93.0333	29.7575	.5469	.8639
B21	92.9667	30.5161	.4490	.8664
B22	93.0000	30.8276	.3277	.8689
B23	93.0000	29.3793	.6881	.8610
B24	92.9333	30.6161	.4861	.8661
B25	93.0667	30.3402	.3852	.8677
B26	92.9667	30.9989	.3200	.8690
B27	93.2667	30.2023	.3419	.8693
B28	93.0667	30.8920	.2663	.8706
C1	94.2333	29.9092	.4024	.8676
C2	93.9333	30.0644	.6554	.8631
C3	93.9333	30.0644	.6554	.8631
C4	93.9667	29.5506	.7131	.8611

-

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 36

Alpha = .8712

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางพิรณันท์ เหมรัมย์
วัน เดือน ปีเกิด	16 พฤศจิกายน 2517
สถานที่เกิด	อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา
ประวัติการศึกษา	กศ.บ.การศึกษาระดับบัณฑิต(การประถมศึกษา) มหาวิทยาลัยทักษิณ
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านนา ตำบลบ้านนา อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา
ตำแหน่ง	ครูโรงเรียนบ้านนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3

